

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН САЮЗА СОВЕТСКИХ ПИСЬМЕННИКАў БЕЛАРУСІ, КІРАўНІЦТВА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАў БССР, МІНІСТАРСТВА КІНЕМАТАГРАФІІ БССР І КАМІТЭТА ПА СПРАВАХ КУЛЬТУРНА-АСВЕТНЫХ УСТАНОў ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАў БССР.

№ 32 (732) Субота, 30 ліпеня 1949 года. Цана 50 кап.

ЗА ЯКАСЦЬ, ЗА МАЙСТЭРСТВА!

Працоўныя нашай краіны, ахопленыя патхнёнай ідэяй змагання за набліжэнне камунізма, адным з галоўнейшых сваіх дасягненняў высунулі ўсёнародна лозунг барацьбы за высокую якасць прадукцыі, за павышэнне адкажнасці кожнага працоўніка на любым участку, у любой галіне нашай сацыялістычнай гаспадаркі. Вось чаму ў нашай мастацкай грамадскасці і ў прыватнасці ў пісьменніцкім асяроддзі, усё больш настойліва і рашуча ўзнікаюць патрабаванні аб узмацненні барацьбы за мастацкую якасць літаратурных твораў, за павышэнне майстэрства нашых пісьменнікаў.

Другі з'езд пісьменнікаў Беларусі ў сваёй рэзалюцыі, надае гэтай належаючай патрабаванню вельмі сур'ёзнае значэнне. З'езд патрабаваў ад кожнага літаратурна-тэатральнага творца павышэнне якасці і абавязковае ўважэнне да літаратурнага майстэрства.

Нашы чытачы ніколі не даруюць нам, інжынерам чалавечых душ, самагужна-рамесніцкіх адносін да адказнай і патхнёнай працы пісьменніка.

На з'ездзе гаварылася аб недастатковай мастацкай якасці многіх твораў нашых пісьменнікаў. Аб неабходнасці ўзмацнення барацьбы за якасць пісаў напярэдні з'езд класік нашай літаратуры Якуб Колас. У сваім артыкуле «За высокую ідэянасць і мастацкую дасканаласць» ён узяў цэлы рад вельмі надзвычайных і хваляючых пытанняў. І калі нашы крэйтыкі зоймуцца далейшай распрацоўкай пытанняў, узятых Я. Коласам, яны зробяць вялікую карысць літаратуры і асабліва маладым пісьменнікам.

«Друкаванне паўдрых твораў падрывае аўтарытэт друкаванага органа, аслабляе цікавасць чытача да таго ці іншага пісьменніка і робіць яшчэ адну адмоўную справу. Такім чынам у многіх выпадках чытаць да лёгкай працы: калі дазволена быць неўважлівым аднаму, чаму-ж павінна забараняцца гэта другому? І пісьменнікі, асабліва маладыя, ідзе не па цяжкім пачыненню шляху шукання новага, не вучыцца ставіцца на ўзровень лепшых твораў літаратуры, а пераходзяць перахвастаць і без яго».

Наш чытач выхоўваецца на лепшых творах, на лепшых здымках класікаў і савецкай літаратуры — і таму з пункту гледжання гэтых лепшых дасягненняў ён аспявае кожны новы твор, рашуча адкідаючы ўсякую падробку, суратат, нядабрылае стаўленне да мастацкай якасці, іхнічне застрахаванне актуальнасцю тэмы і г. д.

Чым больш патрабавальным да сябе, да сваіх таварышаў будзе літаратар, тым больш рашуча будзе адмятацца яшчэ не зжытыя ў нашым асяроддзі метады прычэпальскай, групавой і ўгодніцкай крытыкі, «замоўчыванне слабых бакоў і пераувелічэнне станоўчых», што неаднойчы асуджана таварышамі Сталін.

«Чытаць некаторыя панегірычныя і дыфармаваныя водгукі аб творах ці наогул аб працы пісьменніка, задумваецца: навошта людзі праз меру гэтага міра і елей. Тут-жа павінна мець месца строга і добрасудзенная крытыка». — пісаў у сваім артыкуле Якуб Колас.

Пастарычныя рашэнні партыі па пытанні літаратуры і мастацтва патрабуюць павышэння адкажнасці пісьменніка і за ідэйную якасць і за мастацкую дасканаласць творчасці. «Незлы быць інжынерам».

Студэнты Мінскага музычнага вучылішча А. Міронава і Г. Бардашова (педагог К. Мурашка), Р. Лісёўскага (педагог І. Картавенка), Г. Левіна (педагог Н. Ваньчанка) і іншыя добра і вырайна выканалі раманы рускіх кампазітараў.

рам чалавечых душ, не ведаючы тэхнікі літаратурнай справы», гаварыў таварыш Жданав, заклікаючы савецкіх пісьменнікаў скарыстоваць усе роды зброі — жары, стылі, формы і прыёмы — у іх разнастайнасці і багаты, адбіраючы ўсё лепшае, што створана класікамі, вучачыся на лепшых узорах савецкай літаратуры.

Агульнавядома, што змест вызначае форму. І калі пісьменнік не вучыць матэрыяла, калі ён не пранімае ідэй свайго замыслу, ён заўсёды пацерніць паражэнне і ў мастацкіх вартасцях. Няма і не можа быць такога твора, аб якім-бы мы казалі: ён бліскучы па форме і непрыгодны па зместу, або наадварот — бліскучы па зместу і непрыгодны па форме. Калі змест не выказаны ў адпаведнай мастацкай форме, як-жа мы змогем убачыць і пераканацца ў глыбіню і ў свежасць, у прыгажосць гэтага зместу?

На першы погляд здавалася-б, што мова, пытанні сюжэта, займальнасці — гэта другарадныя задачы, і яны могуць вырашацца ў кабінце, шляхам чыста прафесійнага. Хто так думае — глыбока памыляецца. Аваляданне мовай, аваляданне майстэрства пачаць пачаць па-за жывым, без удзелу пісьменніка ў справах народа, у яго барацьбе за камунізм. Сучасная народная мова расце, узбагачаецца, дзякуючы росту культуры, дзякуючы сфарміраванню розніцы паміж гарадамі і вёскай, паміж размоўнай і офіцыйнай працай. Мову рабочага-наватара ўжо не адрозніш ад мовы інжынера. Мову звычайна, якая авалодала перадавымі дасягненнямі апрахтэхнічнай навукі, не адрозніш ад мовы агранома. Пісьменнік можа убачыць усе гэтыя змены, пачуць новыя багаты мовы толькі ў самім жыцці, толькі ў асяроддзі народа.

Цяжка неадлучна ад ідэйнага ўзбагачэння пісьменніка і ўзбагачэнне новымі мастацкімі якасцямі, сродкамі сапраўднага наватарскага майстэрства. Вядома, як многа гаворыцца пра новыя канфіктах, аб іх жывасці, павучальнасці прыклад з п'есамі «Кар'ера Бекетова» і «Вогняная рака», якія сурова раскрытыкаваны савецкай грамадскасцю, ніч раз паўраджае правільнасць патрабавання нашай партыі — пісьменнікі, бліжэй да жыцця! Толькі ў самой рэалізацыі, у новых адносінах людзей вы ўбачыце канфікты, якія рухаюць наша грамадства наперад.

Пісьменнік, адарваны ад жыцця, не зможа разабрацца, якія з супярэчнасцей між людзьмі тыповыя для нашага часу, а якія выпадковыя, не паказальныя і не характэрныя. Пісьменнік, які прудмувае нежыццёвыя канфікты або барэ іх са старога грамадства і пераносіць у нашы ўмовы, — такі пісьменнік немінуча пацерніць крах.

Партыя і асабіста таварыш Сталін патрабуюць ад пісьменніка багата актыўнага ўдзелу ў жыцці і працы савецкага народа, настойлівага авалодання тэхнікай свайго адказнай і пачэснай справы. Мы павінны павышаць крытычны аэстэтычны адзікі нашых твораў, рашуча змагацца супраць літаратурных штампіў і трафаратаў, супраць павярхоўнага, неглыбокага надыходу да адкажнасці тэм сучаснасці, супраць старых, аджыўшых свай век, традыцыйных мастацкіх сродкаў, — за высокую ідэйную якасць, за наватарства, за сапраўднае майстэрства!

Менш за ўсё задавоў аглед выкапаў Віцебскага вучылішча як па колькасці выступіўшых, так і па якасці выканання.

Нізкі ўзровень мастацкай работы вакальных класаў некаторых вучылішчаў выявіўся ў найменні студэнтаў зразумець думкі і пачуцці кампазітара і раскрыць змест твораў. Недастаткова была прадстаўлена народная песня, савецкая вакальная музыка, у тым ліку і беларуская. Вельмі памногі выконвалі творы Чайкоўскага, зусім не было песень Мусаргскага, раманаў Балакрана, Бардзіна.

Надрыхтоўка культурных і кваліфікаваных спевакоў для нашых тэатраў, харавых калектываў, ансамбляў абавязвае педагогаў Магілёўскага, Брэсцкага і Віцебскага музычных вучылішчаў і асабліва педагогаў-вакалістаў перабудаваць сваю работу. У гэтай перабудове немаладушнаму ролю павінна адыграць Краўніцтва па справах мастацтва, якое поўнасна адкавае за стан музычнай асветы ў Беларусі.

Журні агледу вылучыла А. Міронава (Мінск), М. Куціну (Магілёў) і Л. Давідэвіч (Брэст) на конкурсны прагляд у Маскву.

Маскоўскі тэатр імя Ленінскага комсамола прыехаў у Мінск

СУСТРЭЧА ГАСЦЕЙ

Днём 26 ліпеня ў Мінск на гастролі прыехаў Дзяржаўны Маскоўскі ардан Працоўнага Чырвонага Сцяга тэатр імя Ленінскага комсамола. На вакзале гасцей сустракалі артысты, рэжысёры і музыканты Беларускага Дзяржаўнага тэатра оперы і балета, тэатра імя Янкі Купалы, Рускага тэатра, філармоніі, астрады, а таксама прадстаўнікі комсамола, моладзі і піонераў горада Мінска.

Яшчэ да прыходу цяжка перацэніць пачаўшы ўражанні працоўных горада. У святочным адзенні, з кветкамі прыйшлі яны сустракаць дарогіх гасцей сталіцы нашай Радзімы, слаўнай Масквы, прадстаўнікоў выдатнага тэатральнага савецкага мастацтва вялікага рускага народа. Сярод сустракаючых — начальнік Краўніцтва па справах мастацтва пры Совеце Міністраў БССР П. Лютаровіч, сакратар ЦК ЛКСМБ т. Ліўенцаў, народная артыстка СССР і БССР Л. Александровская, народныя артысты БССР У. Уладзімірскі, М. Дзінісаў, Р. Млодек, І. Валочінін і інш.

Тут-жа, на вакзале, адбыўся мітынг. Мтынг адкрыла народная артыстка СССР і БССР Л. Александровская.

— Дарогія нашы госці, — гаворыў тав. Александровская, — ад імя працоўных Савецкай Беларусі і рабочнікаў мастацтва вітаю вас у нашым родным Мінску. Маскоўскі тэатр імя Ленінскага комсамола добра вядомы беларускаму гледачу. Мы любім ваш калектыв за тое, што вы заўсёды імкнецеся адказаць на хваляючы тэмы нашай цудоўнай сучаснасці. Вышы мастацкі заўсёды нясць гледачу глыбокія ідэі савецкага патрыятызма. Вы знаёміце савецкага гледача і з лепшымі ўзорамі рускай і заходнеўрапейскай класікі. Нам добра вядома імяны выдатных артыстаў — Бярсенева, Пацянцавай, Бірман, Сяровай, Вові, Салаўёва і іншых майстроў савецкага тэатральнага мастацтва вялікага калектыва, якія стварылі выдатныя вобразы ў такіх вядомых і любімых нашым гледачом савецкіх спектаклях, як «Так і будзе», «Над капітанам Прапі», «Руская пантане» — К. Сіманова, «Асабіяк у завулку» — бр. Тур і класічных твораў — «Жывы труп» — Л. Талстога, «Нора» — Г. Ібсена, «Нам агульны сабра» — Ч. Дзікенса і інш. Горача вітаю вас на нашай беларускай

Калектыв тэатра імя Ленінскага комсамола сустракае тэатральнае грамадскасць сталіцы на чале з нар. арт. СССР і БССР Л. П. Александровскай.

зямлі і жадаю вялікіх творчых поспехаў!

Ад імя комсамольцаў і моладзі сталіцы БССР артыстаў вітаў сакратар Мінскага гаркома ЛКСМБ П. Меркулаў. У сваёй кароткай прамове ён адзначыў, што комсамольцы і моладзь сталіцы БССР любяць Маскоўскі тэатр імя Ленінскага комсамола і яго выдатных майстроў сцэны за тое, што яны адлюстроўваюць жыццё маладога пакалення і дзейнасць актыўных будаўнікоў камунізма.

У заключэнне мітынга са словам у адказ выступіў мастацкі кіраўнік Маскоўскага тэатра імя Ленінскага комсамола, народны артыст СССР І. Бярсенеў. Ён сказаў:

— Ад імя ўсяго калектыва нашага тэатра дзякую грамадскасці Мінска і ў вашай асобе вітаю ўвесь беларускі народ. Мы шчаслівы і рады, што прыехалі да вас і можам сёння перадаць вам братнія і шчырае прывітанне ад сталіцы Масквы. Для савецкага мастака самым вышэйшым абавязкам з'яўляецца аддавае служэнне свайму гераічнаму народу. Ваш слаўны народ, які мужна абараняў незалежнасць савецкай Радзімы, сёння з усімі братнімі народамі Савецкага Саюза і ў першую чаргу з вялікім рускім народам у адзінай і дружнай сям'і ідзе да камунізма.

Няхай жыве родны нам беларускі народ!

Няхай жыве генайны чалавек, які аб'яднаў усе нашы народы сацыялістычнай Радзімы ў адзіную сям'ю, — наш выдатны прадстаўнік і правадыр вялікі Іосіф Вісар'янавіч Сталін!

3 26 па 29 ліпеня, у памятнае і Ануравага Дома афіцэраў Маскоўскі тэатр імя Ленінскага комсамола паказаў свае першыя спектаклі «Асабіяк у завулку» бр. Тур і «Жывы труп» Л. Талстога, якія былі горада сустрацы мінчанамі.

Радасная з'ява

Прыезд Маскоўскага тэатра імя Ленінскага комсамола ў Мінск з'яўляецца радаснай з'явай для нас. У асобе калектыва мы бачым прадстаўнікоў перадавага тэатральнага мастацтва вялікага рускага народа, з якім нас звязвае братняе дружба.

Ведаючы ў мінулыя гады тэатральны калектывы больш па сучасных спектаклях, зараз я пазабіўся і з такой класічнай пастаюнкай, як «Жывы труп» Льва Талстога, дзе ў ўбачыў, што артысты, пастаюнішчык, мастак вельмі ўдала паказалі класавыя супярэчнасці і рэспэкт старога рускага грамадства.

Наша дружба будзе мацнець

Ад усяго сэрца хочацца прывітаць Маскоўскі тэатр імя Ленінскага комсамола, што прыехаў да нас у госці. Абым творчым вопытам паміж братнімі тэатрамі ўзбагаджае наша выдатнае савецкае мастацтва, уздымае яго на вышэйшую ідэйнамастацкую ступень.

Мы ведаем калектывы гэтага тэатра як актыўнага прапагандаста сучаснай савецкай іспсы. Тэатру даверана адказная справа — выхаванне савецкай моладзі. І гэтую добрую работу працу высокую афіцэры Савецкага ўрад, узапароўваўшы калектывы тэатра ардан Працоўнага Чырвонага Сцяга, а асобных яго работнікаў арданамі, мідэямі і тэатральнымі званнямі Савецкага Саюза.

Мы ведаем асабіста дзякуючы гледаць рад спектакляў і савецкага, так і класічнага рэпертуара тэатра Ленінскага комсамола. Мыне глыбока хвалявала выдатнае майстэрства артыстаў І. Бярсенева, С. Пацянцавай, С. Бірман і інш.

Мы рады бачыць тэатр Ленінскага комсамола ў сталіцы нашай рэспублікі Мінску і спадзяемся на новыя сустрачкі і ў Мінску, і ў Маскве. Наша дружба будзе мацнець. Нас аб'ядноўвае не толькі агульная мэта нашага тэатральнага савецкага мастацтва, але і таа вялікая сталіцкая дружба народаў, якая ўзбагачае нашу ідэйнамастацкае жыццё і вядзе перадавы савецкае мастацтва ў сьвеце да новых вышэйшых, да новых дасягненняў светлага будучага — да камунізма.

У. УЛАДІМІРСКІ, народны артыст БССР.

В. КАРОЛЬ, архітэктар-мастак.

У ГЛЫБІ ПАЛЕССЯ

Ад раённага цэнтра Брагіна да бліжэйшай чыгуначнай станцыі — кіламетраў 30, а да абласнога цэнтра — не менш 100 кіламетраў. Некалі гэта была глуш. Мы едем на калгасях Брагінінчыны, гутарым з людзьмі, і радаснае пачуццё ахоплівае нас у часе гэтага вандравання.

У гэтым годзе надвор'е не псціла хлэбаробу Брагінінчыны. І ўсё-ж з раёна ідуць радасныя весті: усюды атрымалі добры ўраджай.

Першыя зжатыя гектары збожжа ў звычайныя Лябы Смалцар і Волкі Варанец з калгаса «Чырвоны Кастрычнік» сведчаць, што ўраджай склаўся не менш 25 цэнтнераў збожжа з гектара.

Такога ўраджая ў нас яшчэ не было пасля вайны, — заўважэ старшыня калгаса Рыгор Шахніцік.

Васноў Уладзімір Раманюк, звычайны калгас «Чырвоны піва», адзін з сяброў Тамары Шкурко, звярнуўся да ўсіх калгаснікаў раёна з заклікам пачаць злаборніцтва за высокі ўраджай. У калгасях уважліва чыталі раённую газету са зваротам Раманюка. І Кацярына Ласіца з «Пераможніка», і Люба Пісьменная з «Кастрычніка», і Валіція Андрыянец з «Трыгала рашаючага», і многія іншыя калгаснікі казалі сваё важнае слова, абаялі сабраць багаты ўраджай.

Калі вы хочаце ведаць, што такое сапраўднае творчае саборніцтва — едзьце на Брагінінчыну. Вас там называюць з дзеясловамі людзей, раскажучы шмат фактаў. Вам раскажучь аб тым, як людзі, якія ўключыліся ў саборніцтва, імкнуліся як мага пачней выкарыстаць дасягненні навукі і машынную тэхніку.

Уважліва сочаць калгаснікі за ходам саборніцтва і дамагаюцца лепшых вынікаў свайго работы.

На вуліцах вёскі Мікулічы кожную суботу вывешваецца аб'ява, якія запрашаюць калгаснікаў у надзею наведваць сельскі лекторы. Надыходзіць вясельце. Учарашні калгасны клуб напаяюць старыя і моладзь. Вось сядзіць брыгадзір Рыгор Макаранка і звычайна Люба Смалцар, апрахтэхні Ліда Зеланюска і стары калгаснік Вячаслаў Ляўбачка.

Лекторы... Не так даўно гэтае слова, як і многія іншыя словы, не было тут знаёмым. У тым, што яно стаа папулярным сярод калгаснікаў — заслуга калгасных культурнаў.

Справа вельмі карысная, — гаворыць Іван Рыгоравіч Ермакоў, сакратар партыйнай арганізацыі. — У нас намала настаўнікаў, ёсь урач, фельчар, аграном. Калі падрыхтоўца, дык даклад зробіць не горш чым у горадзе.

Уважліва праслухаў калгаснікі лекцыю аб савецкім патрыятызме, аб задачах працаўнікоў сельскай гаспадаркі ва ўзніцці ўраджайнасці, аб барацьбе калгасных народаў за сваю незалежнасць, аб жыцці і дзейнасці Мічурына, аб маральным абліччы маладога чалавека нашага часу, аб вялікім рускім пісьменніку Пушкіну, аб вучэнні Вільяма аб травапольнай сістэме земляробства, аб уяльце банькоў на выхаванне характару дзяцей, аб трохгадовым плане развіцця грамадскай жывёлагадоўлі, аб навуцы — ворагу выпадлівасці, і шмат лекцыяў на пышы тэмы. Лекцыі дапамагалі калгаснікам у іх неспарнавай рабоце.

чытае, як кажучь, з пачуццямі, з толкам, з расстаноўкай. Вячаслаў Феськоў — мастак у чытанні. Ён прычтыў ужо калгаснікам «Сбіркае агні» Карацелі, «Аповесць аб сапраўдным чалавек» Паліягова і іншыя кнігі.

На вёсцы намала калгаснікаў, якія любяць кнігу. Намала такіх, як Адам Маркавіч Феськоў, стары калгаснік, брыгадзір будаўнічай брыгады, якога, як кажуць, не кармі і піць не давай, а толькі давай яму кнігі і газеты. Да паслуг такіх людзей — абліятка, у якой налічваецца каля тысячы кніг. Акрамя таго, тут ёсь тры бібліятэчкі-перасоўкі.

А што стаесяцца да іншых культурных мерапрыемстваў, дык і яны праводзяцца ў «Чырвоны Кастрычнік». Вядома, сталіцкія артысты накуль што сяды не дабрацца, затое з вобласці калінін-калі прыязджаюць. Больш за ўсё выступіваюць мясцовыя актёры. Яны і спевакі, і танчеры, і дэкламаты. Папуляры выступіваюць у сядзні калгасях і сельсаветах.

Ёсь у калгасе ахвотнікі да фізкультуры. Для іх абсталявана спартыўная пляцоўка.

Надэўна ў жыцці калгаса «Кастрычнік», што ў Сабалы, адбылося вельмі памятнае адарэнне — у госці да калгаснікаў прыехаў адзін з будэйшых нашых вучоных акадэмік Ціхан Нікалавіч Годнеў. Акадэмік у далёкай і невядомай вёсцы! Што прывяло сюды яго? А прывяла яго сюды вялікая дружба паміж людзьмі навукі і працы, якая ў нашай краіне мацнее з кожным днём.

Адбылося гэта так. У Мазыры па вялізнае сесяю Акадэміі навук БССР прыехала вялікая дэлегацыя лепшых калгаснікаў Брагінінчыны. Яны віталі вучоных і запрасілі да сябе ў госці Ціхана Нікалавіча Годнева. Ён прыехаў у вёску днём. Пасля гутаркі са старэйшай ашчэ, дэпутатам Вархуўнага Савета БССР Іванам Лявонавічам Сабалеўка, і брыгадзірам, Ц. Н. Годнеў запрасіў:

Увесь калектыв у цэлым і кожны актёр пасябкоку змагі паказаць пераважы, глыбока ўскрыць іх характары. Пакульнае не толькі цудоўная ігра вядучых артыстаў І. Бярсенева, С. Бірман, але і ігра ўсіх астатніх актёраў.

Мінкі гледач заслужана пелла сустракае спектаклі Маскоўскага тэатра імя Ленінскага комсамола і жадае яшчэ ў далейшым творчых поспехаў на шляху росту нашага рэалістычнага савецкага тэатральнага мастацтва.

В. КАРОЛЬ, архітэктар-мастак.

— А шпер пазнаёміце мяне са звычайнымі.

— Дык яны-ж у полі!

— Вось гэта якая добра. Давайце пойдзем туды.

— А вам не цяжка будзе? Напаяне сталіцы.

Нічога, нічога, сябры...

Ціхан Нікалавіч разам з кіраўніком калгаса пайшоў у поле, да творчай уражана. Ён гутарыў са звычайнымі, даў шмат каштоўных парад.

Тым часам па вёсцы разнеслася вестка аб тым, што вечааром у клубе адбудзецца сход. Яшчэ да змярвання пачаў збірацца народ. Вечаар быў настолькі прыгожым, што рашылі праводзіць сход не ў будынку, а на свежым паветры.

Зв сталом чына рассяліся выдатныя людзі калгаса. Сярод іх былі і акадэмікі. Яму дакі слова, і ён зрабўў даклад аб пераможце мічурынскай арабіялізацыі навукі. Калгаснікі слухалі ўражана. Ім цікава было ведаць, як зарадзілася біялагічная навука, як у барацьбе з рэакцыйным мейдэ-марганіаўсім «сучасным» перамагаю пераможце савецкае вучэнне Мічурына — Лісенкі.

І калі пасля даклада за сталом сабраўся знатныя людзі вёскі, хтосці ад думкі ўзнуў тост:

— За дружбу з навукай, якая днамацае нам у праці!

Акадэмік павыў не толькі ў калгасе «Кастрычнік». Ён прысутнічаў на раённай нарадзе перадавоў савецкай гаспадаркі, наведўў калгасе імя Талмана і «Пераможнік». Усёды ён быў жадным і дарогім госцем, усюды ён знаходзіў агульную мову і інтарсы з радавымі хлэбаробамі.

У Мазыры па вялізнай сесяі Акадэміі навук БССР, дзе абмяркоўваліся праблемы выкарыстання багатых Палесся, сакратар Брагінінскага райкома партыі Ксёсфонт Хрытопанавіч Дагура раскажучь людям навукі аб тым, як загойвае раны калгасных Брагінінчына, аб тым, што яны цяпер гутаруць Палесся. І там міжвольна прагаласілі словы Міхаіла Іванавіча Калініна: «Шпер яны ў нас «мяшчэцкіх» куткоў, шпер кожны куток нашай вёскі думас: ён — частка Масквы». Гэтыя словы М. І. Калініна вельмі характэрны для нашага еўнэшыяга Палесся.

РЭЗАЛЮЦЫЯ

Другога з'езда пісьменнікаў Беларусі

ВЯНОК ПАМ'ЯЦІ ЯНКИ КУПАЛЫ

15 год прайшло паміж Першым і Другім з'ездамі савецкіх пісьменнікаў БССР. За гэты час адбыліся вялікія падзеі ў жыцці нашай рэспублікі і ў жыцці ўсяго Савецкага Саюза.

Пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі і вялікага правадара таварыша Сталіна вырастае і расквітнеа наша індустрыя, умацавалася сацыялістычная сельская гаспадарка, высокая ступень свайго развіцця дасягнула савецкая культура. Разам з ростам нашай краіны расла і развівалася беларуская савецкая літаратура. Гэты рост праходзіў на ўмовах жорсткай барацьбы з буржуазнымі нацыяналістамі, траціцкіска-бухарынскім ахваснем, які імкнуўся скіраваць беларускую літаратуру на неправільны шлях, адраваць яе ад народа.

Беларускія савецкія пісьменнікі пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі, авалодваючы метадам сацыялістычнага рэалізму, напісалі глыбокадзейныя і высокамастацкія творы, якія праўдзіва адлюстроўваюць жыццё нашага народа. Беларускія савецкія пісьменнікі, стурэваліся вакол партыі Леніна—Сталіна, аддавалі і аддадуць усе свае сілы і веды на стварэнне літаратуры, нацыянальнай па форме і сацыялістычнай па зместу.

Камуністычная партыя (большавікоў) Беларусі, якая доўгі час узнічалася пад П. Канарэвічам, разграміла буржуазных нацыяналістаў і іншых ворагаў сацыялізму, дапамагла росту шматлікіх праўдлівых інтэлігентных нашай рэспублікі.

У гады сталінскіх пераходаў вялікага росквіту дасягнула творчасць народных паэтаў БССР Янкі Купалы і Якуба Коласа. Іны ставілі сваіх натхненых мастацкіх словам вясці завабў сацыялізму, сталінскаму дружбу народаў, вялікага Сталіна, развівалі навуцце савецкага прагрэсізму.

За гэты час шмат выдатных твораў было напісана беларускімі савецкімі пісьменнікамі і паэтамі як старэйшага, так і маладойшага пакалення.

Тэмамі нашых пісьменнікаў у гады сталінскіх пераходаў былі савецкі патрыятызм, дружба народаў, абарона Радзімы, індустрыялізацыя краіны, паказ зможнага калгаснага жыцця, раскрыццё гістарычнай ролі камуністычнай партыі і яе правядоўроў у стварэнні і ўмацаванні Беларускай Савецкай дзяржавы.

Народны паэт БССР Янка Купала стварае такія выдатныя творы, як «Песня будаўніцтва», «Беларусь арэнаваеся» і «Ад сэрца». Пасля напісання вядомай аповесці «Дрыгва» народны паэт Якуб Колас выдае зборнік вершаў «На вялікай хвалі»; Кандрат Крапіва стварае выдатныя п'есы «Партызаны» і «Хто смачце аповізі»; Пятруся Броўка — паэму «Кадрыны» і цыкл рад вершаў; Паэту Галебю — паэму «У тыя дні», «Мужнасць» і драматычную паэму «Над Бярэзай-ракой»; Эдуард Самуільвіч — п'есу «Нагібель воўка» і раман «Будучыя»; Аляксей Купалю — паэму «Баранаў Васіль», «У заленай дуброве» і рад вершаў.

У гэтыя гады вырастае і акрэслілася творчасць пісьменнікаў і паэтаў — І. Гурскага, М. Клімковіча, Хв. Шынялера, М. Масляковіча, П. Панчанкі, А. Стахоўска, Ус. Браўнука, Э. Агіяцвета і іншых.

У 1939 годзе ў жыцці беларускага народа адбылася велізарная гістарычная падзея: беларускі народ быў узядзаны ў адзін савецкі дзяржаў. У нашу літаратуру з заходніх абласцей прыйшлі пісьменнікі — Максім Танк, П. Пестрак, В. Таўдэй, якія на ўмовах жорсткага прыгнечання вялі барацьбу за сацыялізм і нацыянальнае вызваленне, за ўз'яднанне з Савецкай Беларуссю.

Беларускі народ пад кіраўніцтвам КП(б)У, пры дапамозе вялікага рускага народа і ўсіх братніх народаў СССР за гады сталінскіх пераходаў дасягнуў небывалага росквіту ўсіх галін сацыялістычнага будаўніцтва — прамысловасці, сельскай гаспадаркі і культуры. Беларуска ССР ператварылася ў перадавую індустрыялізацыя-калгасную рэспубліку.

Мірная стваральная праца нашага народа была парухана верагодным нападкам гітлераўскай Германіі.

З першых дзён Вялікай Айчыннай вайны беларускія савецкія пісьменнікі і зборны і бязым мастацкіх словам стаў на абарону свайой сацыялістычнай будаўніцтвы. Праскінутыя глыбокім савецкім патрыятызмам творы беларускіх пісьменнікаў заклікалі да барацьбы, умацоўвалі веру савецкіх людзей у канчатковую перамогу.

Творы беларускіх савецкіх пісьменнікаў друкваліся ў газетах і лістоўках, распаўсюджваліся ў савецкіх тылах, на фронце і на акупіраванай ворагам тэрыторыі. Іны даходзілі да сэрцаў людзей і ўздзімалі іх на багатыню барацьбу з ворагам.

Янка Брыль, Іван Шамякін, Аляксей Булакоўскі і іншыя. Значна вырасталі і такія пісьменнікі і паэты, як Васіль Вітка (Цімох Брысько), Аляксей Зарыцкі, Міхась Калачыскі, Іван Грамовіч, Тарас Хадкевіч, Іван Мележ, Антон Вяліч, Анатоль Вялюгіна, Міхась Машара, Мікола Засіс, Ніна Тарас, Мікола Лупскаў і іншыя.

Новыя задачы былі паставлены большавіцкай партыяй і Савецкім урадам перад нашым народам пасля пераможнага заканчэння Вялікай Айчыннай вайны па аднаўленню і далейшаму развіццю народнай гаспадаркі. На дапамогу беларусаму народу прыйшоў вялікі рускі народ і ўсе братныя народы Савецкага Саюза. З вялікім творчым удзелам прыступілі гераічныя беларускі народ да адраўдываў фабрык і заводаў, аднаўлення калгасаў, МТС, культурных і навуковых устаноў. Наш народ узмужнеў і палітычна выраў у барацьбе з ворагам, набыў новыя рысы і якасці. З'явіліся новыя героі, учаранні фантэзі і партызанскія сталі гераічным аднаўленню і развіццю народнай гаспадаркі. На заклік большавіцкай партыі нашы пісьменнікі разам з паказам гераізма і мужнасці нашага народа ў часе Айчыннай вайны ўзяліся за адраўдванне новай тэмы — тэмы аднаўлення і далейшага развіцця народнай гаспадаркі.

Літаратуры пішуць цэлы рад каштоўных твораў на актуальных тэмах сучаснасці. Але разам з тым у беларускі літаратуры гэтага часу заўважэнца дэна адстаўанне ад жыцця, ад патрабаў нашай народ. У выніку паслаблення ідэйна-выхаваўчай работы срод пісьменнікаў і самазаспакоенні, на старонках друку з'яўляліся наноўнаствораны ў ідэінах і мастацкіх адносах творы.

ЦК ВКП(б) і ЦК КП(б)У свечасова і правільна ўскрэй і ўказалі пісьменніцкай грамадскай на тры памылкі і недахопы, якія мелі месца ў рабоце пісьменніцкай арганізацыі.

Указанні таварыша Сталіна, пастанова ЦК ВКП(б) аб часопісах «Звезда» і «Ленінград», а таксама даклад таварыша Іданава ўскрэйлі недахопы ў ідэалогічнай рабоце і накіравалі савецкую літаратуру на правільнаму шляху развіцця. Гэтыя выключай важнасці дакументы з'явіліся магучай зброй у барацьбе за стварэнне самай перадавой у свеце, глыбокадзейнай і высокамастацкай літаратуры, вартай свайго гераічнага народа.

Выконваючы гістарычныя паставы ЦК ВКП(б) і ЦК КП(б)У, беларускія пісьменнікі дамагаліся новых плённых поспехаў. Беларуска літаратура ўбагачылася такімі выдатнымі творами, як паэма «Рыбакова хата» Якуба Коласа, выдатныя вершы, сабраныя ў зборніку «Камуністы» і паэма «Новае рэчыва» — А. Купалова, паэма «Родныя берэгі» і вершы П. Броўкі, вершы М. Танка, П. Галебю, празаічныя творы М. Лынькова, І. Гурскага, А. Стахоўска, І. Шамякіна, М. Паслядовіча, Т. Хадкевіча, А. Кулакоўскага, І. Брыля, І. Грамовіча, П. Кавалёва, І. Мележа, П. Пестрака, новыя паэмы і вершы Мілена Панчанкі, Аляксея Зарыцкага, Максіма Лужаніна, К. Бірэнькі, А. Вяліч, А. Вялюгіна, М. Калачыскага, Э. Агіяцвета і іншых. У гэтыя дзень створаны такія п'есы, як «3 народам» К. Крапіны, «Канстанцін Заслонаў» А. Мазюна, «Святло з Усходу» П. Галебю, «Уся ўлада Саветам» М. Клімковіча, «Прамеж будучым» В. Віткі, «Хлеб» І. Гурскага, «Кветка Цянь-Шаня» М. Паслядовіча і М. Горцава, «Алазская даміна» К. Губаровіча і І. Дорскага.

Значныя поспехі мае дзіцячая літаратура. За апошні час створаны такія кнігі, як каляктыўны твор дзіцяці «Ніколі не забудзем», «Размова аб пчасці» П. Галебю, «Шлях з цемры» Я. Маўра, «Помста» А. Якімовіча, «Вавёрчына гора» В. Віткі, «Андрэйка» П. Кавалёва, кніга для дзіцяці А. Міронава «Далёка на Поўначы» і іншыя.

У літаратуру прыйшоў новы атрад маладых пісьменнікаў — М. Ткачоў, М. Аўрачык, А. Васілевіч, П. Прануза, У. Корбац, Д. Кавалёў, М. Пенкрат і іншыя.

Характэрнай асаблівасцю беларускай літаратуры гэтага часу з'яўляецца глыбокі савецкі патрыятызм, яе неперасадная сувязь з жыццём. Разам з паказам гераічнага мінутага нашага народа нашы пісьменнікі паказваюць гераічны подвигі савецкіх людзей у галіне будаўніцтва прамысловасці і сельскай гаспадаркі, барацьбу за мір і демократыю, іспытаны поступ нашага народа да камунізма.

Вялікая работа праведзена нашымі пісьменнікамі на перахладу на беларускую мову творы рускай і ўкраінскай класікі — Пушкіна, Лермантава, Шаўчэнка, Крылова, Грыбаедава, Някрасава, Горкага. Значная работа праведзена таксама па напісанню нарысаў аб перадавых людзях прамысловасці і сельскай гаспадаркі.

Беларуская літаратура атрыла высокую ацэнку ў дакладзе савятара ЦК КП(б)У тав. Н. І. Гусарова на XIX з'ездзе большавікоў Беларусі: «Літаратура і мастацтва нашай рэспублікі ў гэты пераходны перыяд вырасла ў ворагам смерцю храбрых загінуў Хвядос Шынялер, Андрэй Ушакоў, Алесь Жаўрук, Іван Шаўчаў, Мікола Сурычоў, Аляксей Корнак і Зян Каган.

Таратуры спрабавалі пераходзіць безродны касмапаліты, пасьбіты варажэй нам ідэалогіі. Іны імкнуліся свайой шкіднай дзейнасцю затрымаць рост нашай літаратуры, прышчыць яе патрыятычнае апаўненне, адраваць яе ад жыцця і скіраваць у бок фармалізма і бездзейнасці, накіраваць па шляху ўпадзіннасці і разлажэння. Пісьменніцкая арганізацыя пры падтрымцы ўсёй савецкай грамадскай, пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі свечасова выкрыла і разграміла іх варажэй дзейнасць, ачысціла сваё асяроддзе ад уплыву іх шкіднай буржуазнай ідэалогіі. Пісьменніцкая арганізацыя прыйшла да свайго Другога з'езда і аднаўлення калгасаў, МТС, культурных і навуковых устаноў. Наш народ узмужнеў і палітычна выраў у барацьбе з ворагам, набыў новыя рысы і якасці. З'явіліся новыя героі, учаранні фантэзі і партызанскія сталі гераічным аднаўленню і развіццю народнай гаспадаркі. На заклік большавіцкай партыі нашы пісьменнікі разам з паказам гераізма і мужнасці нашага народа ў часе Айчыннай вайны ўзяліся за адраўдванне новай тэмы — тэмы аднаўлення і далейшага развіцця народнай гаспадаркі.

Развіццю беларускай савецкай літаратуры адбылася ў цесным адзінстве з літаратурамі ўсіх братніх народаў СССР і, у першую чаргу, пад уплывам перадавой рускай літаратуры, якая стаіць на чале прагрэсіўнай літаратуры свету. Пospехі беларускай літаратуры сталі магчымымі толькі дзякуючы іспытаным клопатам партыі і ўрада аб савецкіх пісьменніках, аб іх ідэйным росце, аб асабнім культурнай спадчыны мінутага.

Аднак, разам з вялікімі поспехамі беларускай літаратуры ў развіцці яе ёсць і значныя недахопы. Аднам з буйнейшых недахопаў з'яўляецца недаважнае чае становішча крытыкі. Неамаляючы ў галіне крытыкі і літаратуразнаўства была праведзена значная работа па выкрыццю варажэй тэорыі, створаны падручнікі па беларускай літаратуры для сярэдніх навукальных устаноў, напісаны тэзісы па гісторыі беларускай літаратуры.

Аднак наша крытыка адстае ад задач, якія ставіць перад літаратурай. Іншы да гэтага часу ў галіне літаратурнай крытыкі і літаратуразнаўства не знайшлі свайой распрацоўкі важнейшыя тэмы і праблемы беларускай літаратуры і сацыялістычнай эстэтыкі.

У галіне літаратуры мала напісана нашымі пісьменнікамі фундаментальных твораў аб той велізарнай стваральнай працы, якая праходзіць у рэспубліцы, аб індустрыялізацыі краіны, аб перадавых людзях нашага часу. Мала ў беларускай літаратуры і іншыя творы аб партыйных работніках, савецкай інтэлігенцыі і студэцкай моладзі.

Пасля паставы ЦК КП(б)У значна палепшыла сваю работу Праўдзёна Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР і яго органы друку — часопісы «Полымя», «Беларусь», газета «Літаратура і мастацтва». На старонках іх былі апублікаваны не толькі лепшыя творы нашых вядучых пісьменнікаў, але і лепшыя творы маладых і пачынаючых аўтараў. Часопісы і газета сістэматычна ўказвалі лепшыя творы беларускай савецкай літаратуры і крытыкі, а таксама змяшчалі цэлы рад прычыпова вострых артыкулаў па выкрыццю праўдлівых буржуазна нацыяналізма і касмапалітызма. Праўдзёна ССБ, часопісы «Полымя», «Беларусь» і газета «ЛіМ» і іншы поўнасьцю не выканалі ўсіх указанні партыі па пытанні ідэалогічнай работы.

Падвядучы вынікі развіцця беларускай савецкай літаратуры за 15 год, з'езд адзначыў, што яна развівалася па правільнаму кірунку, была звязана з жыццём свайго народа, дапамагала яму ў барацьбе, умацоўвала навуцце савецкага патрыятызма і бязмежнай аданасці свайой савецкай Радзіме.

Але, якімі-б ні былі поспехі беларускай савецкай літаратуры за гэтыя гады, яна ўсё іначэ адстае ад нашага жыцця, ад задабраванняў нашага народа, партыі і ўрада. Наша сацыялістычная Радзіма наўхімна ідзе да камунізма, і наша літаратура павінна ісці ў першых радах будаўнікоў новага жыцця.

Зыходзячы з грандэйных задач, якія ставіць перад краінай і пабудове камуністычнага грамадства, і высокіх патрабаў нашай літаратуры, прад'яўляемых да літаратуры нашым народам і партыяй, з'езд паставіў: 1. Змагацца за далейшы ідэйна-мастацкі рост беларускай савецкай літаратуры на аснове глыбокага авалодвання пісьменнікамі метадам сацыялістычнага рэалізму і перадырнай барацьбы з воражэй тэорыяй і ідэалогіяй, перш за ўсё, з варажэй буржуазна нацыяналізма, касмапалітызма, фармалізма, натуралізма і ісканалічнасцю перад гітлераўскай буржуазнага Захада.

Уздзім ідэйна-мастацкага ўзроўню наша літаратура можа дасягнуць толькі пры ўмове глыбокага авалодвання пісьменнікамі перадырнай тэарэтычнымі багатамі марксізма-ленінізма, пры ўмове, калі пісьменнікі ў свайой творчай рабоце будду кіравацца налітыкай большавіцкай партыі і Савецкага ўрада, будду актыўнымі і рацыянальнымі за поўную перамогу вялікіх і светлых ідэй Леніна—Сталіна.

2. Уся творчая праца пісьменнікаў павінна праходзіць пад знакам шырокага разгортвання прычыновай большавіцкай крытыкі і самакрытыкі.

3. Пачаснай спрыяць беларускіх савецкіх пісьменнікаў з'яўляецца напісанне імі глыбокадзейных і высокамастацкіх, правільных большавіцкай партыйнасцю твораў, якія зрабілі-б магучай зброй партыі ў справе камуністычнага выхавання працоўных.

Гэты творы, праскінуты высокароднымі ідэямі савецкага патрыятызма, павінны быць напісаны на матэрыяле Вялікай

Айчыннай вайны, на матэрыяле барацьбы рабочых, калгаснікаў і інтэлігенцыі пад кіраўніцтвам большавіцкай партыі за аднаўленне і далейшае развіццё прамысловасці, сельскай гаспадаркі і культуры нашай Радзімы, за пабудову камуністычнага грамадства.

Патрэбна прадоўжваць працтыку напісання нарысаў аб перадавых людзях нашай прамысловасці і калгасаў.

З'езд лічыць, што перахарговай задачай савецкіх пісьменнікаў з'яўляецца барацьба за павышэнне ідэйна-мастацкай якасці твораў, за ўбагачэнне, чысціню і вобразнасць літаратурнай мовы, за высокае прафесійнае майстэрства.

5. З'езд лічыць неабходным іначэ больш пашыраць і палітычна ідэйна-творчы сувязі беларускай літаратуры з літаратурамі ўсіх братніх народаў СССР і, перш за ўсё, з літаратурай вялікага рускага народа. Патрэбна павялічыць колькасць перакладаў з рускай мовы і моў усіх братніх савецкіх народаў.

6. З'езд ставіць перад навава абраным Праўдзёнам ССБ БССР задачу — рашуча закончыць з адстаўаннем літаратурнай крытыкі ад агульнага ўзроўню літаратуры, смялей вылучаць і дайна выхоўваць маладыя кадры крытыкаў.

7. З'езд лічыць неабходным іначэ шыроў разгортку работу па выхаванню маладых пісьменнікаў і палепшэнні кіраўніцтва абласнымі літаратурнымі аб'яднаннямі. Камісія па рабоце з маладымі, выдавецтва і рэдакцыя газет і часопісаў павінны аддаваць больш увагі літаратурнай моладзі, валантэра і дайна выхоўваць яе. Апошка работы секцыі ССБ і яго друкаваных органаў у многім залежыць ад таго, наколькі іны пачынаючы працуюць з моладдзю і якія вынікі маюць у гэтай важнай і адказнай справе.

8. З'езд абавязвае ўсё творчыя секцыі і камісіі ССБ актывізаваць сваю работу, зрабіць іх сапраўднымі цэнтрамі творчай і практычнай думкі пісьменнікаў.

9. З'езд звяртае ўвагу Дзяржаўнага выдавецтва БССР на неабходнасць павялічыць і палепшыць выданне новых твораў пісьменнікаў Савецкай Беларусі.

10. Навава абранае Праўдзёна пісьменніцкай Савецкай Беларусі павінна прыняць захады да паліпшэння работы часопісаў «Полымя», «Беларусь» і газеты «Літаратура і мастацтва», а таксама класіфікацыю аб павелічэнні колькасці перадычных літаратурных выданняў.

11. З'езд адзначае, што кнігагандлёвая арганізацыя іначэ не забяспечвае хуткага і свечасовага працоўнага выгі і перадычных выданняў да чытача. З'езд звяртаецца да ўсіх кнігагандлёвых работнікаў з заклікам — караным чынам палепшыць сваю работу, заадаць паліпшэраць пазых твораў і ўсмярна паскараць праходжанне кніг ад пісьменніка да чытача.

12. З'езд заклікае ўсіх пісьменнікаў да актыўнага ўдзелу ў штодзённым жыцці краіны ў перадычным друку, чула адгукна на ўсё ўнутраны і міжнародны падзеі, змагацца за мір і демократыю. Савецкія пісьменнікі павінны быць цесна звязаны з масамі, вывучаць жыццё і быць актыўнымі будаўніцкамі камунізма.

13. З'езд лічыць неабходным звярнуць увагу пісьменнікаў БССР на неабходнасць стварэння ідэйна-змястоўных і высокамастацкіх кніг для дзіцяці і юнацтва.

14. З'езд лічыць неабходным прыпінць лепшыя беларускіх савецкіх пісьменнікаў да ўдзелу ў стварэнні лібрэта новых опер, таксама п'есы, спэцнарыў аб Беларускай Савецкай дзяржаве, аб партызанскім руху, аб аднаўленні народнай гаспадаркі, аб сацыялістычнай перабудове жыцця ў заходніх абласцях на сацыялістычных пачатках, аб індустрыялізацыі і ўмацаванні калгаснага даду.

15. З'езд звяртае ўвагу ўсіх пісьменнікаў на неабходнасць стварэння ваенна-мастацкай літаратуры, паказу сучаснай Савецкай Арміі.

З'езд выказвае цвёрду ўпэўненасць, што блэйшыя гады будду гадамі новага бурнага росквіту беларускай савецкай літаратуры. Пісьменнікі БССР і ў далейшым будду адана працаваць пад кіраўніцтвам большавіцкай партыі на карысць нашага савецкага народа.

Наша багатая савецкая рэчывасць і велічныя ідэі партыі, геныя вялікага Сталіна — вось тыя невычэрпыныя крыніцы творчага натхнення, якія жываць нашу літаратуру, дазваляюць пісьменнікам паліпшэння мажандым заўсёды і ўсюды быць вернымі памочнікамі партыі, заўсёды і ўсюды стаць на перадавой лініі барацьбы за камунізм.

Пісьменнікі выказваюць патэнцые гарачай любві і аданасці большавіцкай партыі і яе Ленінска-Сталінскаму ЦК, правадіру народнаў вялікаму Сталіну за павышэнню ўвагу, бацькоўскія клопаты аб развіцці літаратуры, за ўсё мудрыя паставы і ўказанні, якія раскрылі перад літаратурнай творчасцю ў краіне Савецкай Вялікай захапачыня перадычым, данамамі савецкай літаратуры стаць самай перадавой літаратурнай свету.

З'езд зааўнае ЦК ВКП(б), правадіра савецкіх народаў любімага Сталіна, ЦК КП(б)У, што пісьменнікі Савецкай Беларусі іначэ ічыльняў згуртаваць свае рады пад сцягам Леніна—Сталіна і будду павышэнна развіваць беларускую савецкую літаратуру, іначэ больш будду умацоўваць сталінскую дружбу народаў, будду дэстынымі барадытамі за канчатковую перамогу вялікіх ідэй партыі Леніна—Сталіна.

Ідэш па шырокай Савецкай вуліцы. Вока радуць новыя, велічныя і прыгожыя будыны, якіх ніколі не меа наша сталіца. Ады з іх, урачыстыя і светлыя, ужо аселены новымі жыхарами. Другія іначэ аплецыны рыштыванамі і, здепна, пад самымі хмарами зводдз кельмамі муляры.

Вуліца Энгельса. Сквер. Уздымаецца па ступенках і адрау бачныя яго, мурага і задуменнага. Мімаволі ўспамінаюцца радкі Міколы Аўрачыка: Іначэ гушчар стагнаў ад мін, Сніцом зямляны абдавала, А ўжо нам спіўся новы Мінск І з бронзы выліты Купала.

Так, іначэ на фронце мы марылі пра адноўленню краіны, снілі пра адраджаны Мінск. А з імі заўсёды неадлучна стаў вобраз незабытага Янкі Купалы.

І вое гладыць ён, бронзавы, як у адбачай велчы і кресе ўзімаецца наша сталіца. Каля яго галавы то буйна кініць, то ледзь шаласціць зялёнае лісце. Лі падножа помніка барзавою кветкай і зніць дзіцячыя галасы. Штохвінымі сшыпаюцца людзі, глядзяць на вобразі роднага паэта, чытаюць яго неўміручы радкі.

Адэрыць помнік наўдана, у дні Другога з'езда пісьменнікаў БССР. Працоўныя Мінска, прадстаўнікі братніх рэспублік урачыста ўшанавалі паміць паэта. Тут, у гэтым скверы, сардэчна прагучалі словы вялікай любві да Янкі Купалы. Рускія, беларускія, украінскія пісьменнікі і пісьменнікі іншых братніх рэспублік прыпеслі да помніка вянкы з жывых кветак.

Да гэтых вялкоў далучыўся новы, не з кветак, а з жывых паэтычных слоў. Акадэмія навуў БССР выдала зборнік «Янку Купалу» *).

Паэзія Янкі Купалы заўсёды служыла працоўнаму народу. Думы і імкненні паэта былі думамі і імкненнямі беларускага народа. Яго натхненныя песні заклікалі на змаганне за сацыялізм і нацыянальнае вызваленне Беларусі. Пасля Кастрычніка Купала з вялікай сілай і майстэрствам уславіў савецкі лад, знячальна будаўніцтва, партыю большавікоў і вялікага Сталіна, уславіў будаўніцкую сацыялізм і сталінскую дружбу народаў. На працягу некалькіх дзесяцігоддзў паэзія Купалы была баявым сцягам беларускай літаратуры. Такай яна застаецца і сёння.

Вершы, прысвечаныя Янку Купалу, гавораць аб вялікай любві да народнага паэта як беларускіх паэтаў, так і паэтаў братніх рэспублік. Другі і саратнік Янкі Купалы — Якуб Колас іначэ ў трыццатым годзе даў такую паэтычную апэнку вялікаму дзеяру: Знайшоў ты шлях, пясняр, Папрыўданы свой рад Паёс ты голасам трыбуна і баяна. Трымаў твой кіч, іскрылася крыніца Адточаныя, як меч, і выкаваныя слоў. Гэтыя адточаныя, як мячы, словы дапамагалі народу знішчыць прыгнёт. Колас заканчвае верш шчырым завяртам: Грымі-ж іначэ, пясняр, Нам працоўным жар — Грасіць заві да новай перамогі. І Янка Купала настэма лёс жар свайго вялікага сэрца працоўным. Яго песні былі чутны далёка за межамі Беларусі, іх палобілі рускія, украінцы, вазахі, талкі і іншыя народы СССР.

І Янка, акын беларускіх паёў, Лё песні цяпелі, чымся крэй жураўлёў, — пісаў у 1936 годзе славуты казахскі акын Джамбул. Падобную-ж думку выказвае і талкі Гасем Лахуні: Песня яго не жалюбоу лёпна, Песня грэмьць па-вясноваму стала.

* «Янку Купалу», Выдавецтва Акадэміі навуў БССР, Мінск, 1949 г.

На прадпрыемствах, у калгасах, клубах і бібліятэках рэспублікі дэлегацы Другога з'езда савецкіх пісьменнікаў БССР выступаюць з дакладамі аб выніках з'езда. У Гомельскім клубе чыгуначнікаў, на заводзе «Гомсельмаш» і ў Касцюковіцкім Думе культуры выступіў А. Астрэйка, у Мінскім Азгуровым Думе афіцэраў і ў клубе аўтавадоа — А. Ескаў, у Мінскай абласной бібліятэцы імя А. С. Пушкіна выступілі М. Клімковіч і А. Бурдак.

ДЛЯ аслугоўвання насельніцтва габініных пунктаў абсталяваны даве ўтаніпераскоўкі. Іны накіраваны па маршрутах: Барысаў—Брункі—Халопічы—Лагойск—Плешчанічы—Вяголь. У раёны абласці дадэтова вылучана 5 сілавых электрастанцый для выкавай кінасеткі, а ў Пухавічы і Вягольскі раёны пасланы новыя кінапераскоўкі «К-101».

Усе кінапераскоўкі забяспечаны пльікай для выпуску светавых газет на тэмы мінскавага калг

Рашуча перабудаваць працу Саюза кампазітараў Беларусі

Пасля гістарычных пастапоў Цэнтральнага Камітэта ВЛКСМ(б) на пытанні мастацтва Беларусію савецкія кампазітары пачалі ствараць музыку, прасякнутую глыбокім патрыятычным пачуццём. Узброеныя новымі партыйнымі ўказаннямі, яны аддзелі напісаць ніякага творы, які ўжо зарывалі прызнанне народа.

Шырока вядома імя старошага кампазітара, народнага артыста БССР М. Чуркіна, які адыграў значную ролю ў развіцці беларускай музыкі. Адна з першых аб'яваў і прапагандаў народнай песні М. Чуркіна шырока скарыстаў у сваёй творчасці багаты і прыгожы народны мелодыі, што асабліва ярка адлюстраванае ў яго вядомай сімфаніе. Новы творы кампазітара — танцавальныя сюіты і песні — поўны жыццераднага адчування.

Любоўю і поспехам карыстаюцца ў народзе песні кампазітараў І. Любана, Н. Сакалюскага і інш. Песня «Бывае здарова» І. Любана вядома і папулярна дзеля сваёй прыгожасці.

Маюць поспех у слухачоў лірычнымі раманамі Р. Пушты, прасякнутыя задушэнасцю і цеплынёй.

Значным дасягненнем беларускай музыкі з'явіліся оперы «Міхась Падгорны» Я. Цікоцкага, «У пунчах Палесся» А. Вагатырова і балет «Салавей» М. Кривоша.

Падзеі Вялікай Айчыннай вайны, гераічны барацьба беларускіх партызан адлюстраваны ў такіх творах, як опера «Аляксей» Я. Цікоцкага, кантаты «Беларускія партызаны» і «Дзеньградцы» А. Вагатырова. Партызанская тэматыка знайшла шырокае адлюстраванне і ў песнях творчасці беларускіх кампазітараў. Аднак, большасць гэтых песень пабудавана меладична свесна і ў выразнасці, не ўсе яны карыстаюцца поспехам у народзе.

Тамай для стварэння новых песень з'явілася аднаўленне Мінска і будаўніцтва індустрыяльных гігантаў у сталіцы БССР. Так, аб Мінскім аўтавадарце кампазітар Ш. Падаўраў напісаў песню «Зубронка», кампазітар Д. Лукас напісаў песню «Аб Мінскім праектары».

Развіццю беларускай музычнай культуры садзейнічалі сваёй энергічнай дзейнасцю ў галіне народнай творчасці выдатныя беларускія фалькларысты — народны артыст рэспублікі Р. Шырма і заслужаны дзеяч мастацтва БССР Г. Цітовіч. Вялікая колькасць песень, сабраных і запісаных Р. Шырмай і Г. Цітовічам, з'яўляецца багатым матэрыялам для навуковага даследавання беларускай народнай музыкі і песні. Асабліва каштоўнае ўяўляе праца Г. Цітовіча ў галіне сучаснай народнай творчасці, якая адлюстравана вельмі ярка сацыяльна-найтэматычна і культурна пераўтварэнні ў жыцці беларускага народа за гады савецкай улады. І зусім не дарэўна, што да гэтага часу ні Саюз кампазітараў, ні Дзяржаўнае выдавецтва БССР не паклапаніліся аб выданні гэтых матэрыялаў асобнымі зборнікамі.

На творчасць беларускіх кампазітараў плённы ўплыў аказвалі і аказваюць вялікія традыцыі рускай класічнай музыкі. Гэты ўплыў выдзяляецца ў іменні кампазітараў скарыстаць ітэнтывальнае багацце народнай мелодыі і ствараць вобразы, блізкія і зразумелыя нашым слухачам.

У апошні час з'явіліся творы, якія сведчаць аб тым, што значная частка беларускіх кампазітараў глыбока ўспрыняла запатрабаванне народа да музыкі і іменна сучаснаму ў сваёй творчасці змест і дасканалую форму. Яркім прыкладам можа служыць опера М. Аладава «Андрэй Касцянец», у якой кампазітар раскрывае ідэі патрыятычнага подзвігу народных месціцаў у гады Вялікай Айчыннай вайны.

Героі оперы глыбока пражываны і жыццёвыя. Яны пададзены аўтарам з вялікай любоўю і цеплынёй. Напісаная М. Аладавым увертюра для беларускага народнага аркестра захавала яркім пэтычным пачуццём і светлым адчуваннем жыцця. Гэтымі творамі М. Аладаў трымаў стаў на шлях рэалізму ў сваёй творчасці.

Характэрнай адзнакай росту беларускай сімфанічнай музыкі з'яўляецца 3-я сімфанія Я. Цікоцкага «30 год ВССР». Следуючы традыцыям рускага дэкаратывага сімфанізма, кампазітар напісаў твор, які глыбока хваляе нашага слухача.

Радуе сваёй свеснасцю і майстэрствам фартэп'яна канцэрт Д. Камініскага, у якім кампазітар удаа скарыстаў ітэнтывальна беларускай песні і танца.

Але ўсе гэтыя творчыя дасягненні маглі быць куды больш значнымі, калі-б Саюз кампазітараў БССР па-сапраўднаму ўзначаліў работу на ідэяна-палітычным і творчым выхаванні кампазітараў і музыкантаў. Праўдзіна Саюза не зрабіла для сябе аднаўленчы вывадаў з пастапоў ЦК ВЛКСМ(б) аб оперы «Вялікая дружба» Мурадавіча і рашэнні першага з'езда савецкіх кампазітараў, не здала зрабіць рашучага пералому як у творчым, так і ў арганізацыйным жыцці Саюза кампазітараў. Кіруючая роля Праўдзіны была зніжана нічым неапраўданым самаўхіленнем ад працы старшын Праўдзіны А. Вагатырова.

Бяздзейнасць Праўдзіны праявілася ў ідэяна-творчым выхаванні членаў Саюза. Творчы абмеркаванні, дыскусіі, лекцыі, даклады проста ігнараваліся ў практыцы Праўдзіны. А саходы, прысвечаныя важнейшым пытанням, адбываліся выпадкова і рэдка. Праўдзіна прапавала ў адрыве ад грамадскасці, замыкалася ў вузкіх цехаўных рамках. Творчыя поспехі кампазітараў праходзілі міма ўвагі Праўдзіны. Яно не арганізавала кампазітараў на стварэнне музыкі папулярных жанраў, як, напрыклад, патрыятычныя песні, рамансы, хоры, бытавая музыка, эстрадныя жанры, творы для мастацкай самадзейнасці. Не адбываліся ўвагі і пытанні опернай творчасці.

Вось чаму музыканты грамадскасці рэспублікі патрабавала рашучай перабудовы працы Саюза кампазітараў, патрабавала выбараў новага Праўдзіны, перад якім зараз паставлены неадкладныя і навізныя задачы, задачы стварэння новых дасціпных народу музычных твораў, выхавання маладых кампазітараў і крытычных кадраў. Трэба часцей практыкаваць пасылку кампазітараў і музыкантаў у калгасы і на прадырмствы для прапаганды лепшых твораў савецкай музыкі, каб «развіваць густы народа, узнімаць вышэй яго патрабаванні, узабагаць яго новымі ідэямі, вясці народ уперад» (А. Жданав).

Народ чакае ад беларускіх кампазітараў па-сапраўднаму глыбока-народнай і высокамастацкай музыкі і песень. Справа часці беларускіх кампазітараў даць народу такія творы.

У. АЛОУНКАУ,
Б. СМОЛЬСКИ.

УСХОД КОМУНІЗМА

Антон БЯЛЕВІЧ

(Урывак з паэмы)

Галоўны герой новай паэмы Антона Бялевіча — навуковы супрацоўнік інстытута сельскай гаспадаркі Кандрат Азаронік. Ён ідзе ў калгас, каб абгуляць свой вопыт, прымяніць яго на практыцы. Ніжэй аоружаем урывак з паэмы.

Махнуў вагонам наўздагон,
Адзеў капелюш зноўку ён.
З вайны яму знаёмы кут:
Лясок сінее за ракой;
Агнём кіпела поле тут,
Цяпер шуміць тут збамной.
На поўдні сонца. Цень на крон.
На руку пласч. Пачэ пінак:

Ідзе шашой
Дзе сінявой
Прайсці крыху, а там — убок,
А там увела і — «Маяк».
За «Маяком», руюн пацац, —
«Чырвоны сейбіт» на пяску.
Любы з двух можна выбіраць,
Уволю жмыць і працаваць,
А ў Мінск — у месца па разку.

Ідзе ў нятнёвы далегляд,
Хутчэй да ніў і да брыгад,
Наб там зрадніць душа з душой
Навуку з працай палёвой.

Ты між байцоў — то будзь байцом.
Ты між калесоў — то будзь касцом.
Пайшоў араць — аратым будзь.
Стальмах — умей абодзе гнуць.
Вучоны ты — навуку сей,
Свяці навукай для людзей,
Камы, дзе скарбы, шчасце дзе!
І знай адно ад веку ў век,
Куды-б ні кінуў цябе лёс:
Ты — асьць савецкі чалавек,
Ты — на зямлі вялікай росі..

І з думкай гэтаю плечыё
Было пад спёкаю ісці:
Пінак не пёк яму плечай,
Пласч на руцэ ляжаў ямчэй,
І ў сэрца-б шырае ўмясціў
Аўсяны шум, вясёлы звон
Касілак, трантараў і кос,
Духмян лугоў, бланіт нябёс;
Махнуў крыламі, ўзяў разгон
Да тых вялікіх, новых дэён,
Што свеціць сонечным агнём,
Што комунізмам мы завём..

Ідзе, ідзе, а ўлева — скок
Дарога ў жыта ад шашы.
Зірнуў Кандрат, звярнуў убок,
А жыта радасна: «Шу-шы...»
Нібы гусей падняў з глушы,
І крыляў шум і вецярок
Прайшлі па твары, па душы.

Зваецца, пырсе ў руці сок, —
Набухла так сцябло, аж змок
Тут кожны колас ад вагі...
Ля крушні пахне чабарок;
Трыпутнік — лекар дарагі
На травы сцэле халадок.

Трыпутнік гасіць сонцапён,
Цярплівы ён між непагод...
Вось так-жа гасіць пешаход
І смугу, і стому, і сонцапён,
Калі упарта ставіць крок,
Не лезе ў цень астуджываць пот.

Танскама ўпарта і Кандрат
Ідзе дарогай палёвой.
Другі падворце быў-бы рад,
А ён — з аўсамі, з муравой,
З валокай жытняю густой
Гамоніць, нібы з братам брат.

— Гэ, гэ! —
Асночыў ледзь Кандрат:
Па ветру сцэле грыўеў і хвост
Рысак-сканук — і склад, і рост!
Павозка — цула-саманат.
— Садзіся, добры пешаход.
— Пайду.
— Ідзі, Гэ, гэ!..
І от —
Аблокі пылу да яноут,
І раскаціўся гromам мост.

Канец жытам. Яшчэ вярста
Дарогі пройдзена: усе
Пятнашчыць пройдзе пакрысе,
Капелюш сіні — шэрым стаў,
На ботах пылу — рэпу сей.

Далей, далей:
Пад колер неба даўгунец:
Ідзе Кандрат у сін нябёс.
У кучках звяў драсён, званец,
Наб сінявой маладзец
У сілу ішоў, на радасць рос.
Далей, далей, праз паліваец
Дзе калінін-роўні ўніс.
А гэта што тут? Мок-сагыс.
— Ну, як здароўе? Як нывыш ты?
І што ясі, і што тут п'еш ты?
Ці шмат пакрышан нам дасі?
Расці, браток, дабро нясі..

Да кожнай траўні і ліста,
Да поля роднага ўсяго
Асобны скарбы быў у яго.
І ўсё-ж — апошняя вярста
Убок панінула да нуста.
Ты як не спынішся: кругом
Дні імклівы ўліт раслін:
Дзятлоўнік, віка між лагчын,
Гаршак сплёў за чуб траву.
З кучкастых кілёнаў, з арабін,
З птушчых вялічых трыбун, —
Салоўні славяць яснась дэён.
Званочкаў радасных мільён:
З галінкі кожнай, з-пад ліста,
З травіны, з ноласа, з нуста

Ляцці шчаслівы спёч і звон.
Адна вярста, яшчэ вярста,
Яшчэ дзясціт і сотні вёрст
Спяваюць, славяць радасць дэён,
А песня — ў сілу, песня — ў рост!

Несур'ёзныя адносіны да адказнай тэмы

Таму большавіцкай партыі займае ўсё большае і большае месца ў нашай літаратуры. Письменнікі ў сваіх творах усё часцей звяртаюцца да камуністаў, спрабуюць сродкамі мастацкага слова ўвасобіць у праўдзіна літаратурныя вобразы лепшых людзей сучаснасці. Гэта зусім заканамерна. Як наша жыццё мы не ўяўляем без партыі, без яе штодзённага і вясцянага кіраўніцтва ўсімі справамі, усімі думкамі савецкіх людзей, як камуніст стаў у наш час увасабленнем усяго самага перадавага, самага прасвісцанага, стаў асновай нашага руху наперад, — так і асноўным героем савецкай літаратуры, увасабленнем лепшых ідэалаў пісьменніка стаюцца вобразы большавіка.

Вельмі добра, што беларускія празаікі і паэты ўсё смялей баруцца за гэтую складаную і надзвычай адказную работу. Першыя поспехі ў гэтым напрамку ўжо дасягнуты.

Наш патрабавальны чытач хоча, каб ствараліся пісьменнікамі вобразы камуністаў адважліва і жыццёва прабудзе, каб літаратар, распрацоўваючы высокародную тэму партыі, быў добра дасведчаным. Верш маладога беларускага паэта Кастуса Бірэнка «Партыя», які і з'явіўся прычынай гэтага ліста ў рэдакцыю, сведчыць, што хто-ні-што з нашых пісьменнікаў у сваіх творах адступае ад жыцця і выдзяляе няведанне фактаў, пра якія піша.

К. Бірэнка ў вершы «Партыя» паспрабаваў расказаць аб хваляючым моманце ў жыцці маладога чалавека — уручэнні партыйнага білета. Са здзіўленнем мы прачталі, што партыілет уручаецца ў заводскім паку, на агучальным сходзе, праўдзіна — на мітынгу.
Маладому стахапаўцу,
Юнаку, што пазнаў перамогі сакрэт,
Уручаў
Партыі
Свіньня
Партыйны білет.

Абласная выстаўна мастакоў-самавучак у Віцебску

У Віцебску, у кінатэатры «Спартак», Абласным Домам народнай творчасці адкрыта выстаўка выдзяленага і дапаможнага мастацтва самадзейных мастакоў абласці.

Прадстаўлена 150 работ жывальцаў, разьбы па дрэву і коці, вышыўаны і інш. У цэнтры выстаўкі — партрэт правадыра народнага таварыства Сталіна, напісаны ўдзельнікам выстаўкі студэнтам сельска-гаспадарчага тэхнікума М. Палікоўкам.
Заслужаным поспехам у наведвальнікаў выстаўкі карыстаюцца замалёўкі і аюды рабочага Н. Гвоздзікава. Сярод яго работ выдзяляецца партрэт рабочага-радыянава-ватара (масла) і ваціна «Вестка аб унагародзе».

Рэзныя па дрэву, служачы А. Царкоўскі, удзельнік мінулага абласной і рэспубліканскай выставак, прадставіў новую ілюстрацыю «Народныя месціцы» аб гераічнай дзейнасці беларускіх партызан. Рэзчыя па коці Вейнголт прадставіў беларускага Маркса, Энгельса, Леніна, Сталіна на фоне снігоў.

БРЫГАДА АРТЫСТАЎ НА ВЕСЦЫ

Для мастацкага абслугоўвання калгасаў і МТС у час жыцця і здычы збожжа дзяржаве ў Уздзенскі раён, Мінскай вобласці, на гастролях прыехаў канцэртная брыгада артыстаў Беларускага Дзяржаўнага тэатра оперы і балета. У яе складзе народная артыстка БССР В. Мельцова, салісты оперы А. Барсукова, М. Ахшэфскага, У. Таланкі і іншыя.

Для народаў запойныя.
Урачыстая ціша...
І час настое —
Для працудай правоў,
Для слова напуганага —
Арматурышчык,
Стары камуніст,
Устае.
— Мы ўручаем 'давер'е народа таця..

Гавораць прамоў, маладому большавіку даюць наказы і г. д. Усё гэта ад пачатку да канца выдумана паэтам. Агульнавядома, што партыйны білет уручаецца ў райкоме партыі асабіста сакратаром райкома. Ніякі сходзі і мітынгі ў выдзялу ўручэння партыілета не наладжываюцца, а значыць і не гаворыцца такіх прамоў, якія ёсць у вершы К. Бірэнка. Нашо-ж паэту спатрабілася пісаць пра тое, чаго няма і не бывае ў сапраўднасці? Чаму-ж аўтар дазваляе сабе такія вольнасці ў абыходжанні з фактамі? Можна, гэта дробязі, якія апраўдваюцца аўтарскім правам вымысла? Не, гэта не дробязі, гэта — слязіны рэчаіснасці. Паэт, відаць, не вывучыў, як след, тэму, на якую ўзяўся пісаць верш, і ў выніку атрымаўся выдуманы, непраўдзівы твор, які ніякай карысці чытачу не прынесае.

Мы, матчыма, і не сталі-б гаварыць пра гэты верш К. Бірэнка, лічычы, што ён напісаны даўно (часопіс «Беларусь», № 10 за 1948 г.) і праішоў у нашай літаратуры бяспядна. Але ядаўна мы зноў сустрэліся з гэтым твора: гэта «Сталінская моладзь» перадавала яго ў перакладзе на рускую мову. Значыць, некаторыя гаварычы лічыць, што верш напісаны добра і мае права на жыццё. Дзіўна, што ў рэдакцыі «Сталінскай моладзі» не ведаюць элементарных рэчаў.

І. Е. ШЫМКО,
саякатар Нагановіцкага райкома
КП(б) Г. Мінска.

З тэматычных кампазіцыйных работ выдзяляюцца работы тэхніка станцыі Віцебск В. Смірнова: «Разгром німецкага штыба», аюды Заходняй Дзвіны, замалёўкі на індустрыяльныя тэмы, а таксама ваціны «Угон у рабства» і «Прыезд суворавіцаў» — студэнта М. Палікоўка.

Усеагульную увагу прыцягваюць акмаральны аюды ваціны 9-га класа Такаўскай сярэдняй школы Харавічы, малюшкі шаром Л. Гвоздзікава і І. Горына.

Ю. ДОКТАРАУ,
гор. Віцебск.

К. ГУБАРЭВІЧ

ТВОРЫ АБ ЖЫЦЦІ НАРОДА

Асабліва драматычнага жанра ў літаратуры заклучаецца ў тым, што п'еса лі ітэнтывальна твор жыцця два жыцці: адно на сцэне, другое ў друку.

Мы і сёння з вялікай цікавасцю чытаем п'есы «Польмя ў акопах» Я. Коласа, «Рэспубліка п'еса» Я. Купалы, «Партызаны» К. Крапівы, «Пагібель воўка» Э. Самуілавіча і інш. Яны ў першую чаргу выдатныя літаратурныя творы.

І вельмі шкада, што Дзяржаўнае выдавецтва Беларусі не націнула патрэбным выданнем п'есы беларускай драматургіі на тыпу анталогіі беларускай прозы ці паэзіі. Тое, што створана за 30 з лішнім год у галіне беларускай драматургіі, даваа ўдзячную магчымасць абгуляць творчы здобытак у гэтым жанры, што з вялікім і бліскучым поспехам зрабіла Выдавецтва «Іскусство» (Ленінград—Масква), выдзяўшы на рускай мове два тамы «Беларуская драматургія».

Цікава перазаціць гэтую падзею ў жыцці не толькі беларускай, а і ўсёй савецкай літаратуры. Можна смела сказаць, што руская савецкая літаратура ўбагацілася значным творчым здобыткам, і шырока колы чытача маюць зараз магчымасць назваіцца з развіццём і ростам беларускай драматургіі за 30 з лішнім гадоў.

У двухтомнік увайшла 11 п'ес. У першым томе змешчаны п'есы: «Паўлінка» Я. Купалы (пераклад І. Ракоўскага), «Польмя ў акопах» Я. Коласа (пер. Р. Ракоўскага), «Партызаны» К. Крапівы (пер. В. Уладзімірава), «Над Біроўрай-ракой» П. Глебкі (пер. А. Пракоф'ева і Н. Браўна), «Хто смеіцца апошні» К. Крапівы (пер. В. Уладзімірава і Е. Шварца).

У другім томе увайшлі «Пагібель воўка» Э. Самуілавіча (пер. П. Кабарэўскага і П. Кабарэўскага).

Н. Вагнера), «Несперка» - В. Вольскага (пер. В. Уладзімірава), «Прынка» К. Чорнага (пер. І. Браўсевича), «Канстанцін Заслоў» А. Маўзона (пер. І. Баранкі), «З народам» К. Крапівы (пер. А. Астроўскага і П. Кабарэўскага), «Прамень будучыні» В. Віткі (пер. А. Астроўскага).

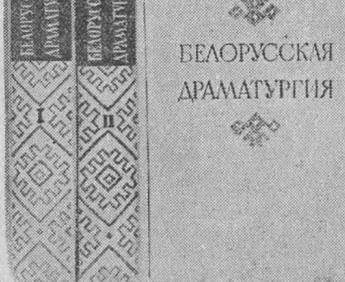
Усе гэтыя п'есы добра вядомы нашым гледачам і чытачам. Бадай усё яны з поспехам ішлі, а некаторыя і зараз ідуць на сцэне беларускіх і не толькі беларускіх тэатраў, карыстаюцца і карыстаюцца любоўю савецкага гледача.

Рэдакцыйная калегія і ўкладчыцы прарабілі вельмі шчыра і плённую працу, пераклаўшы іх на рускую мову. Вялікае значэнне мае яшчэ і тое, што размяшчэнне п'ес у двухтомніку зроблена так удаа, што ў чытача складаецца пэўнае ўражанне не толькі аб ідэйным і мастацкім уяўленні беларускай драматургіі, а і аб жыцці і барацьбе беларускага народа, бо кожная з п'ес у той ці іншай меры раскрывае старонку яго жыцця.

П'еса Я. Купалы «Паўлінка», якой адкрываецца I том, дае чытачу ўяўленне аб некаторых сацыяльных з'явах тагачаснай беларускай вёскі. Прымусовае акалічванне беларускага сялянства ў часы паліцэі ітэнтывальна думу беларускага сялянства шляхецкім зайзавствам, тапарывасцю, пхлівай анявагай да ўсяго «музыкаўскага», хоць сам такі шляхецкі заўсёды стаў на дзве галавы ніжэй любога «музыка». Беларуска сялята былі ўродзілай сацыяльнай з'явай, і ніхто так саркастычна і глыбока не высмяўяў яе, як Я. Купала ў сваёй неўміручай «Паўлінцы». У нас чамусьці прызвычаліся называць «Паўлінку» «лірычнай камедыяй» нават вядомым, між тым, як «Паўлінка» па сутнасці — вострая сацыяльная сатыра на беларускую засланую пхліку, якая пачулася за ўсім «польскім» і адбывалася ад сваёй сацыяльнай і нацыя-

нальнай глебы. Так і трэба было-б характарызаваць камедыю Я. Купалы ва ўступным артыкуле да двухтомніка замест неадпаўвядомага ёй азначэння «лірычная камедыя». Нельга згадзіцца і з тым, што ў двухтомніку «Паўлінка» названа «спэнамі» з драбнамеснага жыцця». Я. Купала назваў сваю камедыю «спэнамі» з шыяцкага жыцця». Тут па сутнасці істотная роўнасць.

П'еса сама сабой раскрывае чытачу сваю сапраўдную ідэйную тэндэнцыю, і ён беспамылкова зразуе сацыяльную сутнасць яе вобразаў.

Драма «Польмя ў акопах» Я. Коласа дапаўняе сабой малонак дарэвалюцыйнага жыцця беларускага народа ва ўмовах царскага калавінльнага прыгнёту, і разам з тым яна паказвае ўжо тым рэвалюцыйным сілы, якія наваляліся ў глыбіні працоўных мас Беларусі для рэвалюцыйнага працэсу супроць гэтага прыгнёту. Імперыялістычная вайна выдзяляе гэтыя сілы да актыўнай барацьбы, і Я. Колас глыбока раскрывае працэс перастановаў вайны імперыялістычнай у вайну грамадзянскую, калі беларускія рабочыя і сяляне, апраўдуць і салдацкія шыялі, разам з усёй рэвалюцыйна-сацыяльнай масай наварнулі свае штыкі супроць Часовага буржуазнага ўрада. Прадвоўны Беларусі ўдзіліся ў адны

фронт рэвалюцыйнай барацьбы ўсёх народаў тагачаснай Расіі — вась асноўна думка п'есы «Польмя ў акопах».

Такая-ж думка не можа не ўзнікнуць у чытача, які прачытае п'есу «Над Біроўрай-ракой» П. Глебкі. Лёс Савецкай Беларусі быў часткай лёсу ўсёй савецкай дзяржавы, і таму на абарону яе неадкладна і вызваленыя ад беларускіх акупантаў прышлі ўсе савецкія народы на чале са сталінскім пасланцам Сяргеем Орджанікідзе, які з'яўляецца асноўным вобразам п'есы.

Народы Савецкага Саюза ведаюць Беларусь, як радзіму масавага партызанскага руху. Таму з вялікай цікавасцю будзе прачытана п'еса «Партызаны» К. Крапівы, у якой аўтар паказваў адвечную традыцыю беларускага народа актыўна, са зорнай і рукам змагання з усімі воражымі сіламі, што імкнуліся адарваць Беларусь ад вялікай братняй Расіі.

«Польмя ў акопах», «Партызаны», «Над Біроўрай-ракой» складаюць сабой апане барацьбы беларускага народа на часе з братнім рускім народам за перамогу Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі на Беларусі.

Гэты цыкл п'ес з'яўляецца найбольш цэльным і мэтанакіраваным раздзелам двухтомніка, ён складае найбольш плённае ўражанне аб Беларусі напярэдадні і ў першыя гады Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

Значна слабей паказана станаўленне Савецкай Беларусі ў перыяд першых сталінскіх шпінгодак. Тут мы масем толькі п'есу «Пагібель воўка» Э. Самуілавіча. П'еса значна чытача з цікавасцю і складанымі абставінамі класавай барацьбы ў першыя гады станаўлення калгаснага жыцця ў нашай рэспубліцы. У п'есе паказаны характэрны асаблівасці таго часу, там не менш даваены перыяд сацыялістычнага будаўніцтва ў Беларусі паказаны недастаткова, хоць гэтую віну ў якасці жэры нельга адрававаць рэдакцыі двухтомніка. П'есай «Пагібель воўка» на-

ступнасці і закінчваюцца драматычна твора ў беларускай літаратуры аб даваенным сацыялістычным будаўніцтве.

Вялікую цікавасць для чытача прадстаўляе п'еса «Прынка» К. Чорнага. Аб жыцці працоўнага беларускага сялянства былой Заходняй Беларусі напісана наогул вельмі мала і таго менш перадавана на рускую мову. Таму п'еса «Прынка» будзе прачытана з цікавасцю, бо там і вобразы яе раскрываюць перад чытачом той свет, з якога ў сям'ю савецкіх працоўных прышлі нашы аднакласніцкія браты.

Гады Вялікай Айчыннай вайны знайшлі сваё адлюстраванне ў двух п'есах, змешчаных у двухтомніку: «З народам» К. Крапівы і «Канстанцін Заслоў» А. Маўзона. Шыхай яны не поўнаасцю вычарываюць тэму партызанскай барацьбы на Беларусі, але з абодвух гэтых п'ес перад чытачом паўстае гераічны вобраз народа-барцаў, народа-партызана. У гады Айчыннай вайны, які і ў гады памешкаў і беларускай інтэрвенцыі, беларускі народ па

У Саюзе савецкіх пісьменнікаў БССР

Паседжанне камісіі па рабоце з маладымі

За апошні час магілёўскае абласное літаратурнае аб'яднанне правіло даволі значную работу. Члены літаб'яднання выступілі перад працоўнымі Магілёва з дакладамі аб развіцці беларускай савецкай літаратуры, аб творчасці вялікага рускага паэта А. С. Пушкіна, сістэматычна абмяркоўвалі творы маладых і пачынаючых пісьменнікаў. Толькі за 1949 год былі абмеркаваны п'еса «За кулісамі» — Ціхамірава, аповесць «Сям'я» — Марфеева, прысвечаная паказу пасляваеннага клясавага жыцця, п'еса «Справа часці» — А. Малаіка, якая расказвае аб працоўных падвiгах чыгуначнікаў, новыя вершы А. Пысіна.

раскрыцця вобразаў герояў. Але гэтыя недахопы — недахопы росту, і яны могуць быць пасяхова пераадолены ў далейшай працы. М. Каймаковіч падрабязна сшытае на разглядзе твораў А. Пысіна, Э. Валасевіча, В. Матэвушана, Д. Сасева, Н. Гарудэва, М. Ткачова і іншых маладых пісьменнікаў.

У абмеркаванні твораў зборніка прынялі ўдзел А. Кудасоўскі, А. Бурдэль, А. Валчыца. У сваіх выступленнях яны адзначылі, што пісьменнікі Магілёўшчыны ў далейшай рабоце павінны больш уважліва аддаваць асабістае жыццё, пашыраць тэматыку твораў, выстома працаваць над павышэннем іх якасці.

Камісія па рабоце з маладымі заслухала таксама творчыя справаздачы членаў магілёўскага літаб'яднання В. Матэвушана, Э. Валасевіча і І. Сіўцова.

З разглядам вершаў В. Матэвушана выступіў М. Лукавіч. Гаворачы аб творчым росце паэта, М. Лукавіч азначае, што В. Матэвушана ў далейшай працы трэба звярнуць асабістому ўвагу на больш дакладнае выяўленне сваіх думак і больш свежае вырашэнне тэм.

Э. Валасевіч спрабуе свае сілы ў галіне байкі і публіцыстычнай паэзіі. Але, паколькі маладому паэту больш за ўсё ўдзяецца байка і сюжэтныя вершы, П. Кавалёў і А. Бурдэль у сваіх выступленнях раіў яму звярнуць на гэта асабістую ўвагу.

І. Сіўцоў пазнаёміў прысутных са сваёй новай аповесцю для дзяцей «Маленькі азіятар». У сваім выступленні М. Каймаковіч адзначыў, што аповесць вызначаецца эмацыянальнасцю, мае пэўнае выхавальнае і пазнавальнае значэнне. Аднак, гэтая цікавая аповесць І. Сіўцова не паабуджана і некаторыя недахопы. Аўтару ў далейшай рабоце над аповесцю неабходна больш выявіць у дзеяннях вобраза Драда — васьмігадовага хлопчыка, які ў час вайны паштаваў ў дэтушу частку, шырай раскрыць унутраны свет вясня героя.

На камісіі было адзначана, што абмеркаванне новых твораў абласных дэтарнаў трэба праводзіць з удзелам і пачынаючых пісьменнікаў сталіцы. Гэта ў значнай ступені будзе спрыяць творчаму росту літаратурнай моладзі.

Шырэй прапагандаваць тэхнічную кнігу

Яшчэ ў мінулым, 1948 годзе, калі я наваў працаваць у Баранавіцкай абласной бібліятэцы, то заўважыў, што на тэхнічную кнігу малы пошты у чытача. Можна, на вытворчасці ідзі свае тэхнічныя кнігі і ў кнігах бібліятэкі работчы не маюць патрэбы?

І наваў некаторыя прапрыемствы дашага горада, пагутарыў з партаргамі, старшымі мясцомамі і самімі работчамі. І тут высветлілася, што работчы маюць патрэбу ў тэхнічнай кнізе і што ў многіх чыровных кутках прапрыемстваў тэхнічнай літаратуры або мала, або зусім няма. А ў абласной бібліятэцы кніжкі, якія могуць задаволіць патрэбы работчы, неадкладна я арганізаваў кніжную перасоўку з тэхнічнай літаратурай для матарамонтнага завода. Была накіравана таксама кнігперасоўка на мяскамібрат; швейную і аўтокубовую фабрыкі пачалі абслугоўваць тэхнічнай кніжнай паліхам кнігамоштва. У выніку — дзі кнігавыдач на тэхнічнай літаратуры ў першым квартале 1949 года наваўчыўся да 2.520, не лічачы кнігавыдач, зробленых у перасоўках.

Але гэтага ўсё-ж яшчэ мала. У адносінах да фонда тэхнічнай літаратуры, які ў абласной бібліятэцы складае каля 10 тысяч экзэмпляраў, 2.520 кнігавыдач тэхнічнай літаратуры — лічба велькіх недастатковая.

Ці можна ўзняць яшчэ вышэй чытаемасць тэхнічнай кнігі і давесці яе да ўзроўню грамадска-палітычнай і мастацкай літаратуры? Мне здаецца, што не толькі можна, але і патрэбна, таму што пачер тэхнічнай веда работчам велькі і велькі патрэбны. Работчы, узброеныя тэхнічнымі ведамі, яшчэ больш узымунь, прадукцыйнасць сваёй працы, а гэта будзе садзейнічаць хутчэйшаму выкананню пасляваеннай пашігодкі.

Гэта — надзёнае пытанне не толькі нашай бібліятэкі, а ўсіх масавых бібліятэк рэспублікі, у якіх тэхнічная кніга застаецца стаяць на палках, не знаходзячы сваіх чытачоў.

Наваўна да нас у Баранавічы для праверкі сагатавароў прыязджалі прадстаўнікі з Брэста — дырэктар абласной бібліятэкі і адзін з супрацоўнікаў. Я пацікавіўся, як з гэтым пытаннем абстаіць справа ў іх. Яны адказалі, што чытаемасць тэхнічнай літаратуры ў іх таксама нізкая.

Работнікі абласных, гарадскіх і раённых бібліятэк Беларусі павінны больш актыўна прапагандаваць тэхнічную кнігу шляхам інфармацыі, арганізацыі кніггасаровак, кнігамоштва, правядзення канферэнцый, гучаючы на тэхнічнай літаратуры. Неабходна трымаць шчыльную сувязь з кіраўнікамі прапрыемстваў, з партаргамі, мясцомамі, кіраўнікамі туртлоў тэхнізму, пшрва інфармаваць аб навінках тэхнічнай літаратуры.

І. КАВАЛЁУ, загадчык даведна-бібліяграфічным аддэлам Баранавіцкай абласной бібліятэкі.

СЕМІНАР БІБЛІЯТЭЧНЫХ РАБОТНІКАУ

У Мінскай абласной бібліятэцы імя А. С. Пушкіна адбыўся двухдзёны семінар бібліятэчных работнікаў вобласці. Уздэльнікі семінара праслухалі даклады на тэмы «Савецкі патрыятызм і барацьба з буржуазнай кампартэлізмам», «Рацыянальнасць сутнасці амерыканскага імперыялізма».

Уздэльнікі семінара абмеркавалі мерапрыемствы па абслугоўванню насельніцтва ў час жніва, маладзбы і адачы збожжжа дыржаве.

Сельскі парк культуры і адпачынку

Працоўныя вёскі Варалаева, Полацкай вобласці, да 10-годдзя ўз'яднання беларускага народа ў адзіную Беларускую савецкую дыржаву арганізавалі парк культуры і адпачынку. У ім пабудавана дзевяць эстраднай пляцоўка, дзе адбываюцца выступленні гуртка мастацкай самадзейнасці, чытальны павільён, у якім размешчана бібліятэка.

Галоўны рэдактар М. ГОРЦАУ.

Рэдакцыя: М. БЛІСЦІНАУ, В. ВІТНА — нам. галоўнага рэдактары, Я. КАЦАР, П. ПАДВАБІРАУ, П. ПАНЧАНКА, М. ПАСЛЯДОВІЧ, Р. РАМАНОВІЧ, Н. САННІКАУ.

Адрас рэдакцыі: г. Мінск, Савецкая, 34. Тэлефон: Галоўнага рэдактара 2-31-94, сапрапарытэла 2-32-04.

Яркі, патрыятычны спектакль

(Прэжера оперы „Князь Ігар“ у Беларускім Дзяржаўным тэатры оперы і балета)

Д. ЛУКАС

У гісторыі рускай музычнай культуры ёсць шмат прыкладаў таго, калі кампазітары звярталіся за сюжэтамі сваіх оперных твораў да багацейшай гісторыі вялікага рускага народа, да эпічных і героічных народных былін і паданняў. Паводле гэтых сюжэтаў напісаны оперы: «Руслан і Людміла» і «Іван Сусалін» Глінкі, «Барыс Годуноў» і «Хаваншычына» Мусаргскага, «Псковічанка», «Садко» і «Сказанне аб прадае Кірэжы» Рымскага-Корсакава, «Рагнеда» Сярова, «Князь Ігар» Барадзіна і г. д.

Усе гэтыя творы насычаны гарачай любовію да свайго роднага народа і Радзімы. Пастаўлена на сцэне Беларускага Дзяржаўнага ардаэна Леніна тэатра оперы і балета опера «Князь Ігар» геніяльнага рускага кампазітара Барадзіна з'яўляецца адным з лепшых узораў рускай патрыятычнай оперы канца XIX і пачатку XX стагоддзяў.

Яшчэ ў 1876 г. Барадзін гаварыў аб сваёй запаветнай мары напісаць рускую эпічную оперу. Мара вялікага кампазітара паступова пачынае ператварацца ў геніяльны твор, у бесмярковую оперу «Князь Ігар». Кампазітар піша яе да канца свайго жыцця і толькі пасля яго смерці кампазітара Рымскі-Корсакаў і Глазуноў збораль у адзінае цэлае напісаны Барадзіным сцэны оперы і тым самым завяршаюць грандыёзную працу. Опера ўпершыню была пастаўлена толькі ў 1890 годзе на сцэне Марыінскага тэатра ў Пецярбурзе.

У аснову лібрэта оперы «Князь Ігар» Барадзін паклаў геніяльны помнік рускай літаратуры канца XII стагоддзя «Слова аб паку Ігаравым». У гэтым творы малавядомы паход супроць падаўляў князя Наўгарод-Северскага Ігара Святаслававіча ў 1185 годзе. Гэты паход скончыўся паражэннем рускіх дружын і паланеннем самога князя і яго сына Уладзіміра. Пасобныя нахвненія ўрыўкі з «Слова аб паку Ігараву» амаль што без з'яўлення змен былі ўзяты Барадзіным з тэкста. Сцэнарый оперы быў складзены Стасавым і Барадзіным. На аснове гэтага сцэнарыя кампазітар удумліва працуе над тэкстам лібрэта, карыстаючыся акрамя «Слова аб паку Ігараву» радзям летапісных, гістарычных, літаратурных і фальклорных матэрыялаў. Гэты дадатковы матэрыял даў магчымасць кампазітару ўвесці ў драматургію твора рад цікавых бытвых дэталей, падкрэсліваючых дух эпохі.

Вобразы герояў оперы «Князь Ігар» паддзены кампазітарам у адным найбольш характэрным разрэзе іх унутранага свету. Тым князь Ігар малюецца як вялікі патрыёт свайой Радзімы, усе жыццё якога прысвечана служэнню ёй.

Іраслаўна — гарача адданая жонка князя, бацьчы далейшы лёс Ігара толькі ў спалучэнні з лёсам роднага і дарагога крваю.

Своасабліва і цікава паданы вобразы князя Уладзіміра Галіцкага, разумных і хітрых сялян Скулы і Ірошкі, хана Канчака, Калчакі і інш.

В. АРДАТОЎСКІ

МАСТАЦТВА НОВАЙ ЧЭХАСЛАВАКІІ

Новая Чэхаславакія ўступіла на шлях прагрэса і адраджэння нацыянальнага мастацтва. Гэты шлях з'яўляецца шляхам барацьбы паміж старым і новым, паміж панаваўшым догі чэска-буржуазнага мастацтва і тымі элементамі дэмакратычнага і сацыялістычнага мастацтва, якія знаходзіліся раней пад прыкрыццям, а цяпер уступілі ў свае пераможныя правы. І якую галіну сучаснага чэхаславацкага мастацтва мы ні возьмем — тэатр, скульптуру, кіно, жываніс, — усюды бачны ўрачысты крок рэалізма і гуманізму ў барацьбе з пакінутай буржуазнай Чэхаславакіяй спадчынай — сімвалізмам, імпрэсіянізмам, дэкаданцізмам і іншымі атрыбутамі загніваючага мастацтва Захада.

У даваеннай Чэхаславакіі шлях развіцця тэатра быў скваны цензурай і прыватнай уласнасцю. Пры выбары рэпертуара гаспадары тэатраў кіраваліся выключна карыслівымі інтарэсамі. Пасля вызвалення краіны, у ходзе першапачатковых дэмакратычных пераўтварэнняў, тэатр быў нацыяналізаваны. Пасля вызвалення Чэхаславакіі ў лютым 1948 года ад адрэдкаў, якія спрабавалі рэстаўраваць у краіне капіталізм, стварыліся спрыяльны ўмовы для развіцця тэатральнага мастацтва. Не ўсе яшчэ тэатры дамагіся поспехаў.

У Празе два вялікія оперныя тэатры. Адзін з іх — Пражская Опера — працягвае і да гэтага часу прытрымлівацца старых фармалістычных канонаў. Дакрамы пад кутом у 45 градусаў да гледача Кубізм. Мейсхольдаўшчына. Зановым рэпертуар, які на 99 процантаў складаецца

оперы: «мяне цягне да спеваў, да кампідэны, а не да рэчыватыва... і далей: «па-мойму, у оперы, як у дэкарацыі, дробныя формы, дэталі, дробныя не павінны мець месца; усе павінна быць напісана, зроблена ў плане раскрыцця геніяльнай музыкі Барадзіна.

Цэнтральны вобраз князя Ігара выкрывае арт. М. Ворвулеў. Вельмі прыгожы і моцны голас у спалучэнні з добрай заў артыст Зюванаяў, які тэмпераментна выканан партыю хана Канчака. Сіла ўздзеяння сцэнічнага талента артыста настолькі значная, што прымушае забыць некаторыя ўласцівы

Сцэны з оперы «Князь Ігар». На здымках: прыход баяра да Іраслаўны (Засл. арт. БССР С. Друнар), князь Ігар (Засл. арт. БССР М. Ворвулеў), Уладзімір Ігаравіч (Народны арт. БССР І. Балочін), Фота Г. Бугаені.

буійнымі рысамі, ясна, ярка і на магчымасці практычна ў выкананні як галасавым, так і аркестровым. Галасы павінны быць на першым плане, аркестр — на другім. Наколькі мне ўдасца ажыццявіць мае імкненні — у гэтым я не судзіў, па напрамку оперы мая будзе бліжэй да «Руслана і Людмілы», чым да «Каменнага гаспаля, за гэта мату паручыцца». І сапраўды многае ў оперы «Князь Ігар» аб'ядноўвае яе з бесмярковым творам вялікага Глінкі — операй «Руслан і Людміла». Таксама, як і ў «Руслане» псіхалагічныя вобразы герояў оперы выяўляюцца ў арыячых вельмі разнастайных на характары музычнага матэрыяла і заўсёды інтанацыйна малюючых псіхалагічную сутнасць кожнага пераважа.

Асобна месца ў оперы займае ўсходняя тэматыка з яе рытмічнай і ладавай разнастайнасцю. Тут Барадзін таксама не ідзе па шляху выкарыстання вядомых народных песень, а ператварае ў сваёй арыганічнай творчасці характэрныя інтанацыі і мелодыка-гарманічныя асаблівасці, уласцівыя песняй творчасці народнага ўсхода. Так, шырока прыжывае мелодыя пляскі дзядзюч з фінала 2-га акта перарываецца своеасабліва рытмічна-вострай мужыцкай пляскай.

Непаўторнае майстэрства кампазітара, пэўнае меладыйнае і рытмічнае вынаходлівасць, яркая мелодычнасць музычнай мовы ў спалучэнні з сапраўднай дэмакратычнасцю — народнасцю яе і, нарэшце, велізарная і высокародная ідэя духоўнай велічы рускага народа выяўляюць геніяльны твор Барадзіна на адно з першых месц у скарбніцы рускага нацыянальнага музычнага мастацтва.

У вельмі добрай пастаноўцы оперы на сцэне Беларускага Дзяржаўнага ардаэна Леніна тэатра оперы і балета гэты геніяльны твор зайграў яркімі фарбамі. Пачынаючы ад бліскавага гучання музычнай часткі спектакля ў вопытных руках дыржора спектакля В. Пірадава і канчаючы майстэрскім афармаваннем спектакля С. Нікалаевым — усе ў спектаклі

спячэннай знешнасцю даў магчымасць актору стварыць вобраз мужнага рускага князя, аданата свайой радзіме, свайму народу.

Не зусім задавальняе выкананне партыі Іраслаўны арт. С. Друнар. Пры наяўнасці вельмі добрага голаса артыстка не заўсёды чыста інтанацыю.

Пры агульным правільным вырашэнні сцэнічнага вобраза ў выкананні С. Друнер казі-ні-калі ўрываюцца тэхпалагічныя дэталі, якія перашкаджаюць цэльнаму ўспрыманню, як, напрыклад, дыржыванне рукамі ў сцэне з баярма ў 2-ой карціне I акта. Найбольш ярка і пераказнаўчае спалучэнне ваякальнага і сцэнічнага майстэрства актрыцы выявілася ў сцэне «Паша Іраслаўны» ў 4-м акце.

Эпізодычная партыя Уладзіміра Ігаравіча выканавецца арт. І. Балочным даволі ўдала. Трэба толькі параці артысту ўзмацніць у сцэнічных адносінах вобраз палымнага і страшнага ваяка, зрабіць яго ярчэйшым і больш тэмпераментным.

Вельмі ўзрадаваў у спектаклі арт. І. Мурамцаў. З высокім якальным і сцэнічным майстэрствам ён выканан партыю князя Уладзіміра Галіцкага. У сцэне з Іраслаўнай (2-я карціна I акта) І. Мурамцаў знайшоў вельмі яркі і пераказнаўчы ваякальны фарбы і сцэнічныя рысы, простыя і разам з тым хвалюючыя гледача. У ары Галіцкага (1-я карціна I акта) мы параілі-б артысту звярнуць увагу на недакладную дыкцыю і крыху заціснуты і таму малуцны «варх» ў канцы ары.

Палымяналы прыжываю — Канчакоўна падана нар. арт. ССРС і БССР Л. Ш. Александроўскай вельмі ары. У выкананні Александроўскай многа мяккай грацы і глыбокай пранікнёнасці ў вобраз. Гэтыя якасці робяць эпізодычны вобраз Канчакоўны хвалючым і пераказнаўчым. Высокае акторскае майстэрства нака-

яму ваякальны недахопы (прамерныя збораны і нпюпаўнаны ніжэй рагіст). Трэба адзначыць вельмі цікавы вобраз Скулы і Ірошкі, створаныя актормі А. Бяловым і В. Мегарскім. Трэба адзначыць вялікую і поўнацэнную творчую працу, праведзеную галоўным хорыёграфам тэатра Г. Пітровым. Хоры ў спектаклі гучна выразна і пераказнаўча.

У параўнанні з ранейшым пастаноўкамі палавенкіх плясак, — пераправіла пастаноўка галоўнага балетмейстара тэатра К. Мулера адрозніваецца свежасцю і тэмпераментнасцю. Палавенкі палкі ў цыпераній пастаноўцы з'яўляюцца бліскучым завяршэннем 2-га акта оперы.

Правільнае ў агульных рысах рэжысёрскае вырашэнне спектакля (пастаноўшчык — галоўны рэжысёр тэатра В. Мардвінаў) мае асобныя недаправаўкі: напрыклад, у сцэне зацямнення сонца не адчуваецца агульнай спячэннай задачы ў паводнах масы (частка хара гледаць на тэатрыяне і страшнае з'явішча зацяжнення, але другая частка з аб'якавым выглядам нерухама стаяць на месцы); у 2-м акце оперы на нашу думку зусім непатрэбна разрываць музычную дзею наватры часткі заслонай перад арыячым князем Ігар і пасля сцэны Ігара з Канчаком. У апошнім акце перазумела зроблены праход пасля з песняй. Пасля інае чамусці ўваходзіць не ў браму горада, а пейкім чынам нечакана з'яўляюцца з задынага плану, дзе на логіцы рэчаў павінна быць гарадская сцяна і роў.

Асобна хочацца адзначыць велізарную і вельмі ўдалую работу, зробленую дыржорам спектакля. У гучанні аркестра і ваякальнай частцы спектакля ўнесены свежы струмень. Дакладна апрацоўка дэталей, цудоўная фразіроўка, агульная ансамблевая зладжанасць спектакля з'яўляюцца бясспрэчнай заслугай В. Пірадава.

У заключэнне хочацца адзначыць, што спектакль «Князь Ігар» з'яўляецца вялікім творчым дасягненнем і перамогай тэатра.

неабходны дэкарацыі, рэкізвіт і можа іграць на любой сцэне.

Прэгрэсіўны тэатр Чэхаславакіі вучыцца і чэрае свае творчыя сілы ў тэатральным мастацтве савецкага народа. Важнайша падзея ў рэалістычным стаўдзёні чэхаславацкага тэатра в'ялікія гастролі Маскоўскага Мастацкага Акадэмічнага тэатра (1906, 1921 і 1923 гг.). У сяродзіне саваякіка гэтага года Прагу і радінных гарадоў Чэхаславакіі навадла група савецкіх артыстаў — Уланава, Круцікава, Нечаў і іншыя. У той-жа час прыхаў на гастролі Маскоўскі тэатр Драмы. Ён паказаў лепшыя рэчы свайго рэпертуара ў сталіцы і прамысловых цэнтрах Чэхаславакіі. Цёна і тасціна сустрачы гледачом, гэты тэатр аказаў таксама істотную дапамогу развіццю чэхаславацкага тэатральнага мастацтва.

«Пастаноўкі Маскоўскага тэатра Драмы далі нам драматургам і пісьменнікам прыклад сацыялістычнага рэалізма», — пісаў Ягубек-Фальтыс у часопісу «Пражскія навіны».

«Мы ўбачылі, — піша ў тым-жа часопісе Ванек, — што здаровае і моцнае тое мастацтва, якое свымі каранямі ўваходзіць у вялікую праўду сацыялізма».

Больш цікаў і складаней ідзе перабудова чэхаславацкага выяўленчага мастацтва, якое можна лічыць самым адэватным. Эстаблывочная вярхушка буржуазнай Чэхаславакіі насадака ў жыванісці і скульптуры нізкакачэствы перад францускім, нямецкім і любым іншым уаўдніцкім мастацтвам. У той-жа час усе спрабы выкарыстання народных сюжэтаў і форм, успрыманія вялікага мастацтва братніх славянскіх народаў Савецкага Саюза з таньвалася як адміністрацыйны, так і ішоўшай у яе на павалку мастацкай крытыкай.

Любоў чэхаславацкага народа да твораў рускага мастацтва выключна вялікая. Дастаткова ўспомніць такі факт: яшчэ ў 1886 годзе ў Прагу прыхаў з велькаўшай сваёй карціны вядомы рускі мастак Верашчын. За вельмі кароткі час выставку навадла звыні 21 тысячы чалавек. «Велікі рускага мастацтва і рускага чалавека бачна ў тым, што ў ім ірадыцыйна і праўда і прыгажосць. Ніхто не можа так выявіць прыгажосць і праўду, як рускі геній», — пісала адна пражская газета аб выставцы.

У пошуках праўды і прыгажосці, у пошуках сацыялістычнага рэалізма, сучаснае выяўленчае мастацтва Чэхаславакіі змагаецца з чужым народам, буржуазнымі традыцыямі і ўпалавам.

Сярод выдатных мастакоў Чэхаславакіі трэба назваць Лівіяга Кубу, якому навадана годнасць народнага мастака, Іосіфа Шыму, таленавітыя карціны якога псуе налет імпрэсіянізма, і маладога Іржы Горніка. У Горніка вельмі ўдалае палатно «Маці». Свая жанчына, са смуткам, але ў той-жа час з упэўненасцю і рашучасцю на твары — увабленне вобраза многіх і многіх чэхаславацкіх мацяроў, дзеці якіх змагаюцца і паміраюць ў час нямецкай акупацыі. Яго-ж «Партрэт» адлюстроўвае аднаго з мужных барацьбітоў за свабоду і незалежнасць.

Падэна працуе ў сваім родным славянскім мястэчку Ступаве сямідзесяцігадовы Фердзіш Костка, выдатны прадстаўнік керамічнага мастацтва. Яго высокамастацкае вырабы — скульптура малых формаў (статуэты, падвескі, распіс гарлачоў, талерак, ва) — увабляючы працоўнае жыццё славянскага народа, лепшыя традыцыі яго многавяковай культуры.

Творчасць Косткі набывае заслужанае прызнанне ў Чэхаславакіі. У 1945 годзе Фердзіш Костка атрымаў за свае работы

Друкерня «Чырвоны Друкар», г. Мінск, Рэвалюцыйная, 12.

AT 00269.